

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΡΙΣΚΟΥ ΣΕ ΟΡΕΙΒΑΤΕΣ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ**

του

Μπελογιάννη Χρήστου

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στο καθηγητικό σώμα για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του
μεταπτυχιακού τίτλου του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος
«Άσκηση και Ποιότητα Ζωής» των Τμημάτων Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και
Αθλητισμού του Δημοκρίτειου Παν/μίου Θράκης και του Παν/μίου Θεσσαλίας.

Τρίκαλα

2009

Εγκεκριμένο από το Καθηγητικό σώμα:

1^{ος} επιβλέπων: Κουθούρης Χαρίλαος, Επίκουρος Καθηγητής

2^{ος} επιβλέπων: Χατζηγεωργιάδης Αντώνης, Επίκουρος Καθηγητής

3^{ος} επιβλέπων: Γούδας Μάριος, Αναπληρωτής Καθηγητής

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 9143/1

Ημερ. Εισ.: 10/12/2010

Δωρεά:

Ταξιθετικός Κωδικός: Δ

796.522

ΜΠΕ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000102893

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μπελογιάννης Χρήστος: Διερεύνηση της προδιάθεσης ανάληψης ρίσκου σε ορειβάτες διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας

(Με την επίβλεψη του κ. Χαρίλαου Κουθούρη, Επίκουρου Καθηγητή)

Ορισμένα άτομα συμμετέχουν σε ακραία αθλήματα ή δραστηριότητες ενώ άλλα τα αποφεύγουν. Ένας από τους κύριους λόγους αυτής της διαφοροποίησης είναι η ένταση του χαρακτηριστικού γνωρίσματος της ‘Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων’-ΑΔΣ σε κάθε άτομο, όπως αυτό καταγράφεται μέσα από την κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ του Zuckerman (1994). Για να διαπιστωθεί αν η διαφορετική ένταση της ΑΔΣ ευθυνόταν για την συστηματικότερη εμπλοκή των ατόμων στην ορειβασία, τροποποιήθηκε η κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ στην ελληνική γλώσσα και εφαρμόστηκε σε ένα δείγμα ορειβατών διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας (N=327, Άντρες 67%, Γυναίκες 33%). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των υποομάδων εμπειρίας, με τον μέσο όρο τιμών που σημείωσαν οι Έμπειροι ορειβάτες (M=25.93) στην κλίμακα ΑΔΣ να είναι υψηλότερος από τους Αρχάριους (M=25.08) και τους Πεζοπόρους (M=20.58). Ο συνδυασμός των αποτελεσμάτων δείχνει ότι η ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ είναι καθοριστικός παράγοντας για να επιλέξει κάποιος ν’ ασχοληθεί σοβαρότερα με το άθλημα της ορειβασίας, μόνο όμως μέχρι ένα πρώτο επίπεδο, από εκεί και μετά για να φτάσει στο επίπεδο του έμπειρου δεν διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο. Πάντα σύμφωνα με τ’ αποτελέσματα η χαμηλότερη αναστολή είναι το μόνο στοιχείο που διαφοροποιεί τους Έμπειρους από τους Αρχάριους. Οι γυναίκες συμμετέχουν στο άθλημα της ορειβασίας προσπαθώντας να βιώσουν νέες εμπειρίες κυρίως και όχι την ‘αδρεναλίνη’ του αθλήματος, ενώ η περαιτέρω εμπλοκή τους σε σοβαρότερες και πιο ριψοκίνδυνες μορφές ορειβασίας δείχνει να σταματά λόγω της υψηλής αναστολής τους. Τα αποτελέσματα συζητούνται αναλυτικότερα στο κεφάλαιο ‘Συζήτηση’.

Λέξεις κλειδιά: Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων, ρίσκο, ορειβασία, εμπειρία

ABSTRACT

Belogiannis Christos: a study of the risk predisposition of mountaineers of different level of experience.

(Under the supervision of Charilaos Kouthouris, Associate Professor).

Some people participate in risky sports and activities while other avoid them. One major reason for this alteration is the intensity of the trait “Sensation Seeking” in every person, as this is recorded through the questionnaire “SSS”. In order to be identified if the different intensity of Sensation Seeking was responsible for one to engage in a more serious level of mountaineering the questionnaire “Sensation Seeking Scale” of Zuckerman (1994) was translated in Greek and addressed to a sample of mountaineers of three levels of experience (N=327, men=67%-women=33%). Results showed that there were significant differences between the experience levels, the experienced mountaineers scored higher (M=25.93) on the general scale SS than the novices (M=25.58) and the trekkers (M=20.58). The interpretation of the results indicates that SS is a determinative factor for one to engage in a more serious level of mountaineering but only until a primary level, thereafter, up to the expert’s level, it plays no significant role. Only Disinhibition seems to differentiate experienced from novices. Women seem to participate in mountaineering mainly trying to gain new experiences instead of the “adrenaline” of the sport, their involvement in more serious and risky aspects of mountaineering is likely to be reduced due to their high level of inhibition. Results are further discussed in the chapter ‘Discussion’.

Key words: Sensation Seeking, risk, mountaineering experience

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα και πάνω απ' όλους την Άννα Κουρτεσοπούλου που με έβαλε ξανά στο δρόμο του διαβάσματος και βόηθησε όσο κανείς άλλος στην έρευνα και τη συγγραφή της διατριβής μου. Ακόμα την κ. Βελτισίτα Δάμαρι, διευθύντρια του 139ου Δημ. Σχολείου Αθήνας για την υπομονή και τη συμπαράσταση σε όλα τα χρόνια των σπουδών και της έρευνας.

Ευχαριστίες ακόμα στους καθηγητές κκ. Νικηταρά Νικήτα, Αν. Καθηγητή και τον επιβλέποντα μου Κουθούρη Χαρίλαο, Επ. Καθηγητή για τη συμβολή τους στην προσπάθεια μου και τις χρήσιμες συμβουλές τους.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Εκπαιδευτές ορειβασίας, τους Οδηγούς Βουνού και τους Αρχηγούς Αναβάσεων που βοήθησαν για τη συλλογή των ερωτηματολογίων.

Αφιέρωση

Η εργασία αυτή αφιερώνεται στον Βαγγέλη Βρούτση, Εκπαιδευτή Ορειβασίας και Οδηγό Βουνού μα πάνω απ' όλα φίλο, που έφυγε για το μεγάλο ταξίδι στις 31/01/09 διδάσκοντας Αρχάριους ορειβάτες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	viii
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Σκοπός της έρευνας.....	5
Ερευνητικές Υποθέσεις.....	6
Λειτουργικοί ορισμοί.....	7
Περιορισμοί.....	7
Σύνοψη.....	8
II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	9
Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της αναζήτησης της διέγερσης-συναισθήματος (sensation seeking-SS).	9
Εξέλιξη της κλίμακας ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’	11
Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και ανάληψη ρίσκου	12
Βιολογικά χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με την Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων	14
Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και προσωπικότητα	14
Παράγοντες που επηρεάζουν την εμπλοκή στα ακραία αθλήματα και τις δραστηριότητες υψηλού ρίσκου.....	15
Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και ακραία αθλήματα	18
Σύνοψη.....	21
III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	22

Δείγμα.....	22
Όργανο μέτρησης.....	24
Διαδικασία μετατροπής της κλίμακας στην ελληνική γλώσσα.....	25
Διαδικασία συλλογής δεδομένων της παρούσης έρευνας.....	28
Στατιστική ανάλυση.....	30
IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	31
Περιγραφικά χαρακτηριστικά των μεταβλητών	31
Διαφορές στην κλίμακα της Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων μεταξύ ορειβατών διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας	32
Διαφορές στην Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων μεταξύ ορειβατών διαφορετικού φύλου.....	34
Διαφορές στην Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων μεταξύ ορειβατών διαφορετικής ηλικίας	36
V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	38
Τροποποίηση της κλίμακας ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’	38
Διερεύνηση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων στους ορειβάτες	39
VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	46
VII. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	47
VIII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	48
IX. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1ο.....	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 ^ο	56

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κατανομή των φύλων στο δείγμα της έρευνας.....	23
Πίνακας 2: Ποσοστιαία κατανομή των ατόμων του δείγματος ανά εμπειρία, φύλο και ηλικία.....	24
Πίνακας 3: Ενδεικτικό παράδειγμα διχοτόμου διατυπώσεως από το ερωτηματολόγιο ΑΔΣ.....	25
Πίνακας 4: Μέσος όρος τιμών στην κλίμακα ΑΔΣ ανά ομάδα εμπειρίας.....	31
Πίνακας 5: Ανάλυση post hoc Scheffe (ANOVA) των διαφορετικών επιπέδων εμπειρίας και της επίδοσης στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ και τις υποκλίμακες της.....	33
Πίνακας 6: Ανάλυση T-test του δείγματος των γυναικών διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας.....	34
Πίνακας 7: Ανάλυση T-test των επιδόσεων των δύο φύλων στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’.....	35
Πίνακας 8: Ανάλυση T-test των δύο φύλων χωρίς το δείγμα των Πεζοπόρων.....	36
Πίνακας 9: Ανάλυση T-test των επιδόσεων στην κλίμακα ΑΔΣ σε σχέση την ηλικία.....	37

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΔΣ	Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων-SS
ΑΔΠ	Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας-TAS
ΑΕ	Αναζήτηση νέων Εμπειριών-ES
μΑ	μη-Αναστολή-Dis
ΑΑ	Αποφυγή της Ανίας-BS
ΕΟΟΑ	Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας Αναρρίχησης
ΣΕΟΒ	Σωματείο Ελλήνων Οδηγών Βουνού
UIAGM/IFMGA	Διεθνής Ομοσπονδία Οδηγών Βουνού

I. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΡΙΣΚΟΥ ΣΕ ΟΡΕΙΒΑΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, ιδιαίτερα στις δυτικές κοινωνίες, διακρίνεται από μία συνεχή προσπάθεια προσφοράς καλύτερης ποιότητας ζωής προς τους πολίτες. Μέσα για την επίτευξη αυτού του σκοπού είναι η ανάπτυξη, η παιδία και πλέον η διατήρηση του περιβάλλοντος. Στις σύγχρονες ημέρες ο πολίτης έχει βρεθεί στο επίκεντρο της ανάπτυξης, αλλά ίσως ως μονάδα παραγωγής έργου. Η λογική αυτή αυξάνει την αξία του, κάνοντας τον εν μέρει πολύτιμο. Απώλεια της υγείας ενός πολίτη στοιχίζει σε κάθε οργανισμό (κράτος, επιχείρηση κ.λπ) αρκετά χρήματα για την επάνοδο του στην παραγωγή, καθιστώντας, τουλάχιστον από λογιστική άποψη, ανεπίτρεπτη την απώλεια της υγείας του. Όμως η διατήρηση της υγείας (σωματικής και ψυχικής) των πολιτών εκπορεύεται και από την προσφορά που παρέχουν οι ανεπτυγμένες κοινωνίες προς τους πολίτες ως αυτονόητο αγαθό και ως ζητούμενο (Roberti, 2004).

Οι Watson και Pulford, (2004) αναφέρουν ότι οι δυτικές κοινωνίες κυριαρχούνται από μία αποστροφή προς το ρίσκο ή μία αναζήτηση προς την εξάλειψη όλων των κινδύνων ώστε να φτάσουν προς μία κοινωνία μηδενικού ρίσκου. Απόρροια αυτού είναι η θέσπιση κανονισμών και νόμων, η σχεδίαση των κοινωνικών δομών και η συνεχής εκπαίδευση ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος έκθεσης του πολίτη σε ρίσκα που μπορεί να επιφέρουν βλάβη στην υγεία του.

Αν οι παραπάνω αναφορές είναι αληθινές είναι αξιοπερίεργο γιατί ορισμένα άτομα αισθάνονται την ανάγκη να βαδίσουν ενάντια στις κοινωνικές νόρμες και εκούσια να αναζητούν ρισοκίνδυνες καταστάσεις στις δραστηριότητες αναψυχής τους (Pomfret, 2006). Φαντάζει λοιπόν οξύμωρο η αναζήτηση του κινδύνου από πολίτες μίας κοινωνίας που κάνει το παν για να τους εξάλειψει. Αυτό δε το φαινόμενο, αναζητείται μέσα στον ελεύθερο χρόνο τους ο οποίος με τη σειρά του είναι αποτέλεσμα της ποιότητας ζωής που προσφέρουν οι κοινωνίες.

Μια ερμηνεία του φαινομένου αυτού είναι η ακόλουθη θεώρηση του Lyng (1990) «Η ίδια η κοινωνία που μας προσφέρει τόσα πολλά υλιστικά αγαθά στα πλαίσια

της ποιότητας ζωής, εξίσου ωθεί αρκετούς από εμάς στα όρια της θνητής ύπαρξης σε μια προσπάθεια αναζήτησης του εαυτού μας και της ανθρώπινης φύσης μας». Η πιο ρεαλιστική προσέγγιση της εμπλοκής των ατόμων με τις διάφορες μορφές ρίσκου που εμπεριέχουν οι δραστηριότητες αυτές, είναι η αναζήτηση των κινήτρων συμμετοχής τους, καθώς και η ανάλυση άλλων στοιχείων που σκιαγραφούν την προσωπικότητα των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτές. Η τυπική προσέγγιση για την εμπλοκή των ατόμων σε δραστηριότητες που εμπεριέχουν ρίσκο εστιάζεται σε δύο κυρίως γενικές κατευθύνσεις: μία μορφή επιρροής στους συμμετέχοντες, όπως είναι τα κίνητρα (Elmes & Barry, 1999; Ewert, 1985) και την προσωπικότητα τους (Goma-i-Freixanet, 1991; Jack & Ronan, 1998). Φυσικά πολλές έρευνες αναγνωρίζουν την συσχέτιση μεταξύ παραγόντων που ωθούν τα άτομα ν' ασχοληθούν με δραστηριότητες υψηλού ρίσκου, όπως παράγοντες που εξωθούν ή προσελκύουν τ' άτομα σε μία δραστηριότητα, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, προσωπικές αντιλήψεις της περιπέτειας, κοινωνικά πρότυπα κ.α (Pomfret, 2006).

Τις τελευταίες δεκαετίες οι δραστηριότητες περιπέτειας παρουσιάζουν ραγδαία ανάπτυξη στο Δυτικό κόσμο και συμπεριλαμβάνουν σπορ όπως το παραπέντε, την αναρρίχηση βράχου, την ελεύθερη πτώση με αλεξίπτωτο, τον αλпинισμό και τη κατάβαση ορμητικών ποταμών. Το 1998, εκτιμάται ότι 14,8 εκατομμύρια άνθρωποι είχαν πραγματοποιήσει κατάβαση σε ορμητικά νερά μόνο στην Αμερική (Taft, 2001), ενώ το 2002 37,664 μέλη στην Αμερικάνικη Ομοσπονδία Αλεξιπτωτισμού κατέγραψαν 2,150,000 άλματα (USPA, 2002). Σε διάστημα μιας πενταετίας, πάνω από 98 εκατομμύρια είχαν ταξιδέψει σε προορισμούς συνυφασμένους με σπορ περιπέτειας, αποτελώντας το ποσοστό 16% του συνολικού πληθυσμού. (Μπελογιάννης, Κουρτεσοπούλου & Νικηταράς, 2007)

Τα παρακάτω σπορ έχουν αναφερθεί σε πληθώρα μελετών, αλλά είναι και αποδεκτά στο κοινό νου ως σπορ/αθλήματα/δραστηριότητες υψηλής επικινδυνότητας ή πλέον ως ακραία αθλήματα: Αιωροπτερισμός, Ακραίο σκι, Αλεξιπτωτισμός, Παραπέντε, Αναρρίχηση, Ελεύθερη κατάδυση, Ελεύθερη πτώση (sky diving, base jump), Καγιάκ ορμητικών νερών (white water kayak), Ορειβασία, Πιλοτάρισμα μικρού αεροσκάφους. (Cogan & Brown, 1999; Jack & Ronan, 1998; Zarevski, Marusic, Zolotic, Bunjevac, & Vukosav, 1998; Wagner & Houlihan, 1994). Ο Pomfret (2006) συνέλεξε 51 αθλήματα/δραστηριότητες υψηλού ρίσκου τα οποία κατέταξε αναλόγως του πεδίου που εξασκούνται: στον αέρα, στη γη, ή τη θάλασσα. Στην παραπάνω λίστα αθλημάτων

μπορούν να προστεθούν και αθλήματα που μπορεί να εξασκηθούν με ένα ακραίο τρόπο (ορεινή ποδηλασία-κατάβαση downhill), αφού σύμφωνα με τον Hill, (1995), ακόμα και ακραία σπορ (π.χ. ορειβασία) μπορούν να εξασκηθούν ως ήπια, ή και το αντίστροφο, δηλαδή αθλήματα που εμπεριέχουν χαμηλό ρίσκο, όπως τρέξιμο, μπορούν να εξασκηθούν με τέτοιο τρόπο που να εμπεριέχουν αρκετό ρίσκο (π.χ. adventure running). Οι δραστηριότητες αυτές έχουν το κοινό γνώρισμα ότι τα άτομα συμμετέχουν εν γνώσει τους ότι υπάρχει το ρίσκο σοβαρού τραυματισμού ή ακόμα και θανάτου σε περίπτωση λάθους κρίσης ή αστοχίας των υλικών τους (Lyng 1990).

Ρίσκο στα αθλήματα και τις δραστηριότητες. Ο ορισμός 'ακραία αθλήματα' αν και χρησιμοποιείται αυτούσιος στην αγγλική γλώσσα (extreme sports) για να περιγράψει τα ρισκοκίνδυνα αθλήματα στην Ελλάδα η πρώτη επίσημη καταγραφή του αναφέρεται στο βιβλίο του Κουθούρη Χ (2007) 'τα ακραία αθλήματα περιλαμβάνουν όλα τα σπορ που υλοποιούνται σε φυσικό περιβάλλον και εμπεριέχουν στοιχεία όπως το ρίσκο, την πρόκληση, την περιπέτεια.'. Στην εργασία των Μπελογιάννης, και συν., (2007), έχουν αναπτυχθεί οι ορισμοί και οι έννοιες που ορίζουν και καθορίζουν το ρίσκο. Η ερμηνεία του ρίσκου σύμφωνα με τα λεξικά είναι «κίνδυνος, διακινδύνευση, παρακινδυνευμένη ενέργεια» (Μπαμπινιώτης, 1998), έκθεση σε κίνδυνο ή αβεβαιότητα, ενώ σε μια πιο αναλυτική του ερμηνεία «έκθεση σε πιθανή απώλεια ή ζημιά» (Morehead & Morehead, 1981 in Wagner & Hoolihan, 1993). Στην πιο απλή μορφή που προτείνουν οι Watson και Pulford, (2004) «ρίσκο είναι κάθε τι που μας φοβίζει». Παρ' όλες τις επεξηγήσεις όμως, ο όρος παραμένει ασαφής, κυρίως γιατί δεν μπορεί να προσδιοριστεί αντικειμενικά η έννοια «απώλεια».

Οι Yates, και Stone, (1992, in Wagner & Hoolihan, 1993) πρότειναν τρία στοιχεία τα οποία αποτελούν ένα σύμπλεγμα που ορίζει το ρίσκο: η πιθανή απώλεια (χρήματα, υγεία, ζωή κ.λπ), η σημαντικότητα της απώλειας και η αβεβαιότητα εμφάνισης αυτής της απώλειας. Η αλληλεπίδραση των τριών αυτών στοιχείων καθορίζει το συνολικό ρίσκο, τόνισαν δε, ότι πολλές από τις μέχρι τότε μετρήσεις ανέλυναν μόνο μια από τις τρεις διαστάσεις. Επίσης τόνισαν ότι η έννοια του ρίσκου είναι «ένα έμφυτο υποκειμενικό σύμπλεγμα» κυρίως λόγω της υποκειμενικής φύσης της απώλειας.

Ο Csikzentmihalyi, (1990, in Greyer, 1993) προχωρώντας πιο πέρα από αυτό, βλέπει το ρίσκο όχι σαν αυτούσιο ορισμό αλλά ως το μέσο που οδηγεί στην μοναδική

εμπειρία και υπό αυτή την θεώρηση αποτελεί μέρος του αποτελέσματος και δεν είναι απλά ένας παράγοντας λήψης αποφάσεων που πρέπει να διαχειριστεί. Πιο χαρακτηριστικά στην ορειβασία το ρίσκο δεν είναι ένας αυτούσιος σκοπός, αλλά ένα μέσο για επιτευχθούν οι στόχοι που είναι το αίσθημα διέγερσης, η αυτο-αποφασιστικότητα και η αυτονομία (Delle Fave, Bassi, & Massimini, 2003). Το ρίσκο εμφανίζεται είτε ως αποτέλεσμα των πράξεων ή ως επίδραση του περιβάλλοντος πάνω στον άνθρωπο, συνήθως δε είναι ένας συνδυασμός και των δυο (Goma-i-Freixanet, 1991).

Η ανάληψη ρίσκου στα πλαίσια της αθλητικής αναψυχής εντοπίζεται σε δύο πόλους προσωπικότητας, τους θετικά και τους αρνητικά προσκείμενους στο ρίσκο (Heino, van der Molen & Wilde, 1996; Llewellyn, 2003). Οι μεν θετικά προσκείμενοι δίνουν αξία στο ρίσκο και το αναζητούν, ενώ οι αρνητικά προσκείμενοι αποφεύγουν κάθε είδους πρόκληση και συμμετοχή σε περιβάλλον που εμπεριέχει κίνδυνο. Ερευνητές μέσα από τις εργασίες τους καταδεικνύουν ότι τα άτομα που συμμετέχουν σε ακραία αθλήματα ή εκδηλώνουν ριψοκίνδυνη συμπεριφορά, εκδηλώνουν έντονα την ανάγκη αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων, όπως αυτή αποτιμάται μέσα από την αντίστοιχη κλίμακα μέτρησης του Zuckerman (1994), (Wagner & Hoolihan, 1993).

Υπάρχουν αρκετά εργαλεία μέτρησης της αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων. Οι περισσότερες μελέτες έχουν διεξαχθεί με το ερωτηματολόγιο Sen.s.ation Seeking scale του Zuckerman (1994) το οποίο άρχισε να δομείται από τη δεκαετία του '60 και μέχρι σήμερα αριθμεί 6 εκδόσεις (VI). Η πιο διαδεδομένη και χρησιμοποιούμενη έκδοση του είναι η πέμπτη (V). Ως απόδοση της ονομασίας της συγκεκριμένης κλίμακας στην ελληνική γλώσσα προτάθηκε η «κλίμακα Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων»-ΑΔΣ (Μπελογιάννης, και συν., 2007).

Η συστηματική χρήση και αξιολόγηση του ερωτηματολογίου Αναζήτησης Διέγερσης και Συναισθημάτων -ΑΔΣ- το έχει καταστήσει ιδιαίτερα έγκυρο σε σημείο του να είναι αποδεκτό να χρησιμοποιηθεί ως μέσο πρόβλεψης της συμπεριφοράς ενός ατόμου με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, σε μια δραστηριότητα υψηλού ρίσκου (Delle Fave, et al, 2003; Shoham, Rose & Kahle, 2000) ή ακόμα και στην επιλογή του για ένα πιο περιπετειώδη τρόπο διακοπών, (Eachus, 2004). Στα αθλήματα του βουνού και ειδικότερα στην ορειβασία-αναρρίχηση η αποκρυπτογράφηση των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων μπορεί να οδηγήσει στην ορθολογικότερη δόμηση και προβολή

αντίστοιχων προγραμμάτων που να καλύπτουν τις ανάγκες της ολοένα αυξανόμενης συμμετοχής ατόμων με διαφορετικά δημογραφικά και προσωπικά χαρακτηριστικά.

Το ζητούμενο από πολλούς ερευνητές είναι η εφαρμογή των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τη διερεύνηση της προδιάθεσης των ατόμων που ασχολούνται με την ορειβασία προς το ρίσκο να βοηθήσει για τη δημιουργία ελκυστικότερων και πλέον προσιτών προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων με άξονα το βουνό που εμπεριέχουν ρίσκο. Έτσι, μπορεί να συμμετέχει μεγαλύτερος αριθμός ατόμων με περισσότερη ασφάλεια και σε καταλληλότερο πρόγραμμα γι' αυτόν/ην (Pomfret, 2006).

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τέσσερις (4) παράγοντες / υπο-κλίμακες: Η πρώτη υποκλίμακα ονομάζεται Αναζήτηση Διέγερσης και Περιπέτειας (ΑΔΠ-TAS) και εκφράζει την επιθυμία κάποιου να δράσει σε ριψοκίνδυνα, διεγερτικά και περιπετειώδη αθλήματα και δραστηριότητες που του προσφέρουν μοναδικές συγκινήσεις, η δεύτερη, Αναζήτηση νέων Εμπειριών (ΑΕ-ES) που εκφράζει την επιδίωξη απόλαυσης νέων συγκινήσεων από δραστηριότητες όπως η μουσική, η τέχνη, τα ταξίδια και τα ψυχοτρόπα ναρκωτικά, η τρίτη, μη-Αναστολή (μΑ-Dis) που περιγράφει την αυθόρμητη εξωστρεφή συμπεριφορά, και η τέταρτη, Αποφυγή της Ανίας (ΑΑ-BS) που αντικατοπτρίζει την αντιπάθεια στις επαναλαμβανόμενες εμπειρίες (Μπελογιάννης, και συν., 2007).

Από τα αποτελέσματα μπορεί να γίνει σαφέστερο σε ποιο επίπεδο το χαρακτηριστικό γνώρισμα της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων διαμορφώνει την προδιάθεση προς το ρίσκο που φέρουν τα άτομα που συμμετέχουν σε δραστηριότητες υψηλού ρίσκου καθώς και σε ποιο επίπεδο αντιλαμβάνονται το ρίσκο που εμπεριέχει μια συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της έρευνας ήταν διττός:

Το πρώτο σκέλος της εργασίας αφορούσε τη τροποποίηση της κλίμακας 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' (Zuckerman, 1994), στην ελληνική γλώσσα και τη στάθμισή του στον ελληνικό πληθυσμό.

Το δεύτερο σκέλος της εργασίας αφορούσε την εφαρμογή της κλίμακας σε ορειβάτες τριών διαφορετικών επιπέδων εμπειρίας και την διερεύνηση αν η επίδοση των ορειβατών στην κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» διαφοροποιείται

λόγω α) του διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας αυτών, β) του διαφορετικού φύλου και γ) της διαφορετικής ηλικιακής ομάδας.

Ερευνητικές Υποθέσεις

α) Οι υποθέσεις από 1 έως 5 αφορούν στο διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας ορειβασίας.

1η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα ΑΔΣ ως προς το διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας τους.

2η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών στην υποκλίμακα ΑΔΠ ως προς το διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας τους.

3η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών στην υποκλίμακα ΑΕ ως προς το διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας τους.

4η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών στην υποκλίμακα μΑ ως προς το διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας τους.

5η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών στην υποκλίμακα ΑΑ ως προς το διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας τους.

β) Οι υποθέσεις από 6 έως 10 αφορούν στο διαφορετικό φύλο των ορειβατών.

6η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα ΑΔΣ ως προς το διαφορετικό φύλο.

7η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα ΑΔΠ ως προς το διαφορετικό φύλο.

8η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα ΑΕ ως προς το διαφορετικό φύλο.

9η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα μΑ ως προς το διαφορετικό φύλο.

10η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα ΑΑ ως προς το διαφορετικό φύλο.

γ) Η υπόθεση 11 αφορά στην ηλικία των ορειβατών.

11η Υπόθεση: Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά της επίδοσης των ορειβατών συνολικά στην κλίμακα ΑΔΣ ως προς την διαφορετική ηλικία.

Λειτουργικοί ορισμοί

Ορειβασία. Ορειβασία είναι η δραστηριότητα της ανάβασης ή διάσχισης ενός βουνού ή ορεινού όγκου με συνδυασμό ορεινής πεζοπορίας, αναρρίχησης και ορειβατικής χιονοδρομίας που απαιτούν τη χρήση συγκεκριμένων τεχνικών και εξειδικευμένων υλικών. Η ορειβασία διαχωρίζεται από την πεζοπορία λόγω του ότι εφαρμόζεται σε μεγάλη κλίμακα, σε μεγάλο υψόμετρο, σε χιονισμένο πεδίο καθώς και σε απότομες πλαγιές που συχνά χρειάζονται τη χρήση σχοινιών και προωθητικών μέσων.

Ορειβατική εμπειρία. Με αυτό τον όρο περιγράφεται και ο βαθμός ενασχόλησης με το άθλημα της ορειβασίας, αφού η απόκτηση εμπειριών συνοδεύεται από απόκτηση γνώσεων και διάθεση ανάλογου χρόνου στο βουνό. Έτσι οι πιο έμπειροι περνούν περισσότερο χρόνο στο βουνό προσπαθώντας δύσκολες αναβάσεις και πολλές φορές «εκμεταλλεύονται» την εμπειρία τους κάνοντας μαθήματα ή οδηγώντας κόσμο στο βουνό.

Κλίμακα 'Αναζήτησης Διέγερσης και Συναισθημάτων'-ΑΔΣ. Η θεωρία της Αναζήτησης Διέγερσης και Συναισθημάτων εισήχθη από τον Zuckerman (1994) και περιγράφηκε ως 'η ανάγκη για ποικίλα, πρωτόγνωρα, σύνθετα συναισθήματα και εμπειρίες και η πρόθεση να αναληφθεί φυσικό και κοινωνικό ρίσκο χάριν αυτής της εμπειρίας'.

Περιορισμοί

Η έρευνα μελέτησε ψυχολογικά χαρακτηριστικά των Ελλήνων ορειβατών. Αν και οι ορειβάτες ανήκουν στην ομάδα των αθλητών υψηλού ρίσκου, τα αποτελέσματα της έρευνας δεν μπορούν να γενικευτούν για τα υπόλοιπα αθλήματα υψηλού ρίσκου, ούτε επίσης για αντίστοιχους αθλητές άλλων χωρών. Ακόμα, και η ομάδα των Πεζοπόρων που επιλέχθηκε ως ομάδα ελέγχου, συμμετέχει σε μία δραστηριότητα που μπορεί να χαρακτηριστεί ως ριψοκίνδυνη, επομένως δεν αντανακλά απαραίτητα τη μέση αντίληψη για το ρίσκο.

Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων για τις γυναίκες δεν μπορεί να γενικευτεί στον πληθυσμό των ορειβατών γιατί αν και υπήρχαν γυναίκες που ανήκαν στην υποομάδα των έμπειρων ορειβατών δεν απάντησαν το ερωτηματολόγιο γιατί δεν μπορούσε να διατηρηθεί η ανωνυμία τους.

Σύνοψη

Στις σύγχρονες κοινωνίες της ασφάλειας και του περιορισμού των κινδύνων μία μεγάλη ομάδα ατόμων επιμένει να παρεκκλίνει από τις κοινωνικές νόρμες και να εκφράζει τη θέληση να βιώσει ριψοκίνδυνες καταστάσεις μέσα στον ελεύθερο χρόνο του, ως αναψυχή. Η τάση αυτή έχει διαπιστωθεί ότι σχετίζεται με την Αναζήτηση Διέγερσης και Συναισθημάτων από αυτά τα άτομα. Ένα από τα παλαιότερα και πιο αξιόπιστα εργαλεία μέτρησης αυτής της αναζήτησης είναι το ερωτηματολόγιο του Zuckerman (1994), 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' (Μπελογιάννης, και συν., 2007). Στην έρευνα αυτή έγινε η τροποποίηση του στα ελληνικά και η μέτρηση ενός δείγματος ορειβατών διαφορετικού φύλου, ηλικίας και εμπειρίας.

II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της αναζήτησης της διέγερσης-συναισθήματος (sensation seeking-SS).

Οι έρευνες για την αναζήτηση του τι ωθεί τα άτομα να υιοθετούν μια ριψοκίνδυνη συμπεριφορά έχουν την βάση τους στην προσπάθεια να εξηγηθεί το παραπάνω από την κλασσική θεωρία του «ανεστραμμένου U», δηλαδή την ανάγκη του ατόμου να βιώσει το επιθυμητό-ιδανικό-ωφέλιμο επίπεδο διέγερσης (Optimum Level of Arousal-OLA). Η κλασσική θεωρία του ανεστραμμένου U εισήχθη αρχικά από τον Wundt 1873, in Apter, 2001) ως “Optimum Level of Stimuli-OLS” και επαναπροσδιορίστηκε μετά από 80 χρόνια διεργασιών από τους Starting και Hebb 1955, in Apter, 2001). Η θεωρία αυτή διατύπωνε ότι το ιδανικό επίπεδο διέγερσης (τόσο της απόλαυσης, όσο και της απόδοσης) βρίσκεται κάπου στη μέση της διάστασης της διέγερσης. Όμως η θεωρία αυτή εν ολίγοις έλεγε ότι κάποια ερεθίσματα είναι έντονα για κάποιους ενώ γι’ άλλους αδύναμα. Η θεωρία αυτή βελτίωνε κατά πολύ τις προηγούμενες διότι διατύπωνε ότι δεν υπήρχε μόνο η ανάγκη του ανθρώπου να μην αποδέχεται την μεγάλη διέγερση διότι δεν του προκαλούσε ευχαρίστηση ή δεν μπορούσε να αποδώσει, αλλά και το ότι ένα γεγονός ή συνθήκη δεν του προξενούσε ευχαρίστηση ή ενδιαφέρον αν διέγειρε ελάχιστα το άτομο (Apter, 2001).

Βιολογικές παρατηρήσεις κατά την παροχή ενός ερεθίσματος ώθησαν τους επιστήμονες να διατυπώσουν ότι μία δραστηριότητα του φλοιού του εγκεφάλου αντίστοιχη του μηχανισμού της ομοιόστασης, ρύθμιζε την ένταση του ερεθίσματος ώστε όταν το ερέθισμα ήταν αδύναμο το άτομο αναζητούσε Διέγερση, ενώ αντίθετα όταν ήταν έντονο το άτομο αναζητούσε μείωση της Διέγερσης (Moruzzi & Magoun 1949, in Zuckerman 1994). Έτσι ο Hebb είχε τις βιολογικές αποδείξεις για να περάσει στην εποχή του OLA από αυτή του OLS.

Το κυριότερο στοιχείο της θεωρίας ήταν ότι το άτομο έκανε συνειδητή προσπάθεια να μειώσει ή αυξήσει το επίπεδο της διέγερσης ώστε να βιώσει το ιδανικό γι’ αυτόν επίπεδο που θα του προκαλούσε τα περισσότερα συναισθήματα (Zuckerman 1994). Οι ψυχολόγοι που ασχολήθηκαν με αυτές τις καινούργιες θεωρίες τη δεκαετία

του '60 σύντομα διαπίστωσαν κάποια θέματα προς διερεύνηση σε αυτή τη διατύπωση. Το ιδανικό επίπεδο διέγερσης δεν θεωρήθηκε ως μία μονοδιάστατη διαδικασία –δηλαδή συμβαίνει στον άνθρωπο- αλλά προσδιορίστηκε περισσότερο ως μία αμφίδρομη διαδικασία όπου το άτομο επεξεργάζεται τα ερεθίσματα και δίνει προσοχή σε αυτά που θα τον φέρουν πιο κοντά στο ιδανικό επίπεδο διέγερσης (Zaleski, 1984).

Ερευνητές επίσης διατύπωσαν την άποψη ότι το ιδανικό επίπεδο διέγερσης επιτυγχάνεται από το είδος ή την ένταση του ερεθίσματος τα οποία όμως μπορεί να είναι ακόμα και αρνητικά. Έτσι κάποιος μπορεί να επιτύχει το ιδανικό επίπεδο διέγερσης σε ένα πάρτυ και ένας άλλος σε μία διαδικασία που ενέχει τον κίνδυνο θανάτου (Zaleski, 1984).

Πολλοί ψυχολόγοι της εποχής διαπραγματεύτηκαν την αντίληψη του ιδανικού επιπέδου διέγερσης με λίγο ή πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις. Οι κυριότερες προσεγγίσεις ήταν αυτές του Eysenck (1967) και του Zuckerman (1964).

Ο Eysenck έχοντας κάνει για χρόνια μελέτες για την προσωπικότητα του ατόμου είχε διατυπώσει ότι η προσωπικότητα είχε δύο διαστάσεις α) του Νευρωτισμού και β) της Εξωστρέφειας. Αρκετά αργότερα προστέθηκε και η διάσταση του Ψυχωτισμού για να διαμορφωθεί η ευρέως γνωστή θεωρία «the Big Three) που κατέγραφε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα (traits) που διαμορφώνουν την προσωπικότητα του ανθρώπου. Ο Eysenck υποστήριξε ότι η Εξωστρέφεια προκαλείται από διαφοροποιήσεις στον ερεθισμό του φλοιού του εγκεφάλου. Στηριζόμενος στις παρατηρήσεις ότι στους Εσωστρεφείς υπήρχε διέγερση του φλοιού του εγκεφάλου σε πιο αδύναμα ερεθίσματα σε σχέση με τους Εξωστρεφείς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι Εξωστρεφείς επιδίωκαν δυνατότερα ερεθίσματα για να βιώσουν το ιδανικό επίπεδο Διέγερσης γι' αυτούς μέσω της αυξημένης δραστηριότητας, της κοινωνικής εμπλοκής και άλλων διεγερτικών δραστηριοτήτων. Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των Εξωστρεφών είναι κυρίως η ψυχολογική σταθερότητα και μεγάλη αντοχή σε εξωγενή ψυχολογικά ερεθίσματα – θετικά ή αρνητικά. Οι Εξωστρεφείς –ιδιαίτερα αυτοί που έχουν χαμηλές επιδόσεις στην άλλη κλίμακα του Eysenck –Νευρωτισμός- δείχνουν να είναι χαρούμενοι και ευτυχισμένοι από τις ζωές τους (Hans Eysenck).

Αντίθετα ο Zuckerman υποστήριξε ότι η Αναζήτηση Διέγερσης- Συναισθημάτων ήταν χαρακτηριστικό γνώρισμα κάποιων ανθρώπων και τη διατύπωσε ως μία διάσταση της προσωπικότητας. Ο Zuckerman στηριζόμενος στην παρατήρηση ότι τα άτομα είχαν χαρακτηριστικές διαφορές στα ιδανικά επίπεδα ερεθίσματος και διέγερσης υπέθεσε «την

ύπαρξη ενός λογικού γενικού χαρακτηριστικού γνωρίσματος που να συναθρίζει όλες τις αισθητηριακές φόρμες και θα περιλαμβάνει όλες τις εν δυνάμει ποιότητες ερεθισμάτων» (Zuckerman, 1994). Η άποψη αυτή διατυπώθηκε μετά από πειράματα στέρησης αισθητηριακών ερεθισμάτων κατά τα οποία παρατηρείτο από τους συμμετέχοντες μία προσπάθεια εξισορρόπησης των χαμένων αισθήσεων, δηλαδή κατά τον Zuckerman τα άτομα αναζητούσαν Διέγερση.

Αργότερα μετά από έρευνες σε ομοζυγωτικούς και ετεροζυγωτικούς δίδυμους κατέληξε στο συμπέρασμα -της εποχής- ότι υπάρχει μια βιολογική προδιάθεση του ανθρώπου για αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων. Οι έρευνες της εποχής καθόρισαν το ποσοστό αυτό στο 58% που δεν διαφέρουν αρκετά από τις σύγχρονες διαπιστώσεις που ανεβάζουν το ποσοστό στο 60% (Llewellyn 2003; Zuckerman & Kuhlman, 2000).

Εξέλιξη της κλίμακας ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’

Η ένταση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων άρχισε να μετριέται με την κατασκευή μίας κατάλληλης κλίμακας, το Sensation Seeking Scale-SSS (Zuckerman, Kolin, Price, & Zoob, 1964, in Zuckerman 1994). Παραγοντική ανάλυση των ερωτήσεων οδήγησαν τους δημιουργούς να διαπιστώσουν ότι μέσα στο γενικό αυτό χαρακτηριστικό γνώρισμα (trait) υπήρχαν τέσσερα εξειδικευμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, η ‘Αναζήτηση Διέγερσης και Περιπέτειας’ (ΑΔΠ-TAS) που εκφράζει την επιθυμία κάποιου να δράσει σε ρισοκίνδυνα, διεγερτικά και περιπετειώδη αθλήματα και δραστηριότητες, η Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ (ΑΕ-ΕΣ) που εκφράζει την επιδίωξη απόλαυσης νέων συγκινήσεων από δραστηριότητες όπως η μουσική, η τέχνη, τα ταξίδια και τα ψυχοτρόπα ναρκωτικά, η μη-Αναστολή (μΑ-Dis) που περιγράφει την αυθόρμητη εξωστρεφή συμπεριφορά, και η Αποφυγή της Ανίας (ΑΑ-BS) που αντικατοπτρίζει την αντιπάθεια στις επαναλαμβανόμενες εμπειρίες (Μπελογιάννης και συν., 2007).

Η κλίμακα στην έκδοση που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα τροποποιήθηκε το 1994, κυρίως γλωσσικά και έχει μεταφραστεί και χρησιμοποιηθεί αυτούσια σε πολλές γλώσσες. Ο Zuckerman (1994) αναφέρει τιμές εσωτερικής εγκυρότητας ιδιαίτερα υψηλές για την γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ (α-Gronbach .83 ως .86) καθώς και αντίστοιχα υψηλές τιμές για τις υποκλίμακες ‘Αναζήτηση Διέγερσης και Περιπέτειας’, ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ και ‘μη-Αναστολή’. Οι τιμές για την υποκλίμακα ‘Αποφυγή της Ανίας’ ήταν οι χαμηλότερες

(α -Gronbach .56 ως .65) φαινόμενο που επαναλήφθηκε και σε τροποποίηση της κλίμακας σε άλλες γλώσσες όπως η Φιλανδική, Γερμανική και Ισπανική (Zuckerman, 1994).

Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και ανάληψη ρίσκου

Η αναζήτηση του ρίσκου έχει διαπιστωθεί ότι συσχετίζεται με την αναζήτηση έντονων συγκινήσεων, χωρίς όμως η τελευταία να είναι θεμελιώδης αρχή του ορισμού της ανάληψης ρίσκου (Μπελογιάννης και συν., 2007). Αντίστοιχα η μελέτη της ανάληψης ρίσκου έχει ταυτιστεί σε μεγάλο ποσοστό με την Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων όπως εκφράζεται μέσα από τη θεωρία του Zuckerman (Llewellyn & Sanchez, 2008). Στο βιβλίο του Zuckerman (1979) “Sensation seeking and risk taking” καταγράφονται τα αποτελέσματα από έρευνες που συνοπτικά παρουσίαζαν τα εξής συμπεράσματα: τα άτομα που είχαν υψηλή Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων αντιλαμβάνονταν ως λιγότερο το ρίσκο που περιείχε μία δραστηριότητα, είχαν λιγότερο άγχος και ήταν περισσότερο πρόθυμοι να εμπλακούν σε δραστηριότητες με άγνωστο αποτέλεσμα, (Zuckerman, 1994).

Η εμπλοκή σε ριποκίνδυνες καταστάσεις και δραστηριότητες ποικίλει από άτομο σε άτομο, η επιλογή αυτή έχει να κάνει κυρίως με το πώς αντιλαμβάνονται τα άτομα το ρίσκο που περιέχει κάθε κατάσταση ή δραστηριότητα, δηλαδή την αποτίμηση του ρίσκου. Αποτίμηση ρίσκου είναι η υποκειμενική εκτίμηση του ατόμου για την συμπεριφορά που θα εκδηλώσει σε πιθανή εμπλοκή του σε άγνωστη δράση, ή δραστηριότητα που περιέχει ρίσκο (Llewellyn, 2003). Έτσι λοιπόν καθορίζεται το σημαντικό ρίσκο (το οποίο δεν αναλαμβάνεται εύκολα) και το αποδεκτό ρίσκο, τα όρια των οποίων είναι ασαφή και εντελώς υποκειμενικά (Celsi, Rose & Leigh, 1993). Σε ότι αφορά τ’ ακραία αθλήματα αυτοί που συμμετέχουν «τείνουν να υποβιβάζουν ή υποτιμούν το ρίσκο..» (Goma-i-Freixanet, 1991).

Σύμφωνα με την υποκειμενική αντίληψη του ρίσκου εκφράζεται και η συμπεριφορά του ατόμου σε τέτοιες καταστάσεις ως προσέγγιση στο ρίσκο. Ο Llewellyn (2003) πρότεινε τρεις κατηγορίες προσέγγισης: Αυτοί που αποφεύγουν το ρίσκο (risk avoiders). Είναι οι συμμετέχοντες σε συμβατικά σπορ τα οποία εμπεριέχουν χαμηλό επίπεδο ρίσκου τραυματισμού. Χαρακτηριστικό τους είναι η μη συμμετοχή τους σε ακραία αθλήματα ή σε ακραίες καταστάσεις στο ίδιο τους το σπορ που θα μπορούσε να οδηγήσει σε τραυματισμό. Αυτοί που αντιμετωπίζουν το ρίσκο (risk reducers). Οι άνθρωποι αυτοί συμμετέχουν γνωρίζοντας ότι υπάρχει στην δραστηριότητα τους υψηλό

ρίσκο, το οποίο καλούνται να το μειώσουν-συνήθως αυξάνοντας τις ικανότητες τους. Το ρίσκο γι' αυτούς είναι επιθυμητό γιατί είναι ένα μέσο επίτευξης του σκοπού τους (την ολοκλήρωση της δραστηριότητας). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι αναρριχητές. Εραστές του ρίσκου (risk optimizers). Αυτοί οι άνθρωποι συμμετέχουν σε μια δραστηριότητα ακριβώς για το ρίσκο που περιέχει. Στο περιβάλλον τους είναι κοινωνικά αποδεκτό η συμμετοχή σε δραστηριότητα με πολύ μεγάλο ρίσκο να τυγχάνει θαυμασμού ή καταξίωσης.

Παλαιότερη έρευνα του Levenson (1990) κατηγοριοποιούσε τα άτομα που αναλαμβάναν ρίσκα, ως: 'Ηρωες'-αυτοί που αναλαμβάνουν ρίσκα χάριν του κοινωνικού συνόλου, 'Εξαρτημένοι'-αντικοινωνικοί ρισκοκίνδυνοι, και 'Αναρριχητές'- αυτοί που αναλαμβάνουν ρίσκα χάριν της περιπέτειας.

Έτσι λοιπόν εσωτερικοί παράγοντες (ΑΔΣ, ψυχοσύνθεση, κ.α) και εξωτερικοί (κοινωνικές συνθήκες) διαμορφώνουν μία συμπεριφορά, την Ρισκοκίνδυνη συμπεριφορά. Έτσι ονομάζεται η εθελούσια εμπλοκή σε καταστάσεις που έχουν ή δείχνουν να έχουν ένα βαθμό ρίσκου (risk taking behavior). Οι αθλητές υψηλού ρίσκου: «παλεύουν» για ένα περιπετειώδη τρόπο ζωής γεμάτο από εμπειρίες και γεγονότα, επιχειρούν να δοκιμάσουν να βιώσουν όσο περισσότερα γίνεται, δείχνουν μια κλίση προς τα ασυνήθιστα και επικίνδυνα σπορ και στα απρογραμμάτιστα ταξίδια (Kajtna, Tusak & Burnik, 2004). Όμως έρευνες έχουν διαπιστώσει ότι στα αθλήματα υψηλού ρίσκου οι συμμετέχοντες καταβάλουν προσπάθεια να ανταπεξέλθουν στο ρίσκο με την επιλογή του σωστού εξοπλισμού και της εξάσκησης (Llewellyn, 2003; Rossi & Cereatti, 1993). Το ρίσκο λοιπόν δεν αντιμετωπίζεται σαν αυτοσκοπός αλλά σαν αντίπαλος που το άτομο καλείται να υποτάξει για να ικανοποιήσει την ανάγκη του για αναζήτηση έντονων συναισθημάτων ή πιο απλά να χαρεί αυτή την δραστηριότητα.

Όπως αναφέρθηκε υπάρχει συσχέτιση της ανάληψης ρίσκου και της έντασης της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων που έχει ένα άτομο. Η ικανοποίηση αυτής της αναζήτησης εκφράζεται με κοινωνικούς ή μη-κοινωνικούς τρόπους (Goma-I-Freixanet, 2001). Έρευνες έχουν καταγράψει αυτή τη συσχέτιση σε αντικείμενα όπως οδική συμπεριφορά (πιο επιθετική οδήγηση), επιρρέπεια για τραυματισμό, σεξουαλική συμπεριφορά (απρόσεκτη σεξουαλική δραστηριότητα), χαρτοπαιξία-τζόγος, ανάληψη οικονομικού ρίσκου, ταξιδιωτικές προτιμήσεις (ταξίδια σε άγνωστα μέρη χωρίς προγραμματισμό), εγκληματικές ενέργειες, κάπνισμα και κίνδυνοι υγείας και φόβος

φυσικού κακού (αγοραφοβία, κλειστοφοβία, φοβίες κ.λπ), (Connolly, 1981; Eachus, 2004; Pomfret, 2006; Wymer, Self & Findley, 2007; Zuckerman, 1994).

Βιολογικά χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με την Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων

Ευρήματα δίνουν σήμερα μια εικόνα του ποιοι συμμετέχουν σε ακραία αθλήματα και δραστηριότητες υψηλού ρίσκου, ταυτόχρονα όμως γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί, γιατί αυτοί συμμετέχουν. Αρκετές έρευνες ασχολήθηκαν με το κατά πόσο η ριψοκίνδυνη συμπεριφορά οφείλεται σε βιολογικά κληρονομικά χαρακτηριστικά ή επηρεάζεται από κοινωνικές και φυλετικές συνθήκες.

Πολλές έρευνες διαπίστωσαν μία αρνητική συσχέτιση των ατόμων που είχαν έντονη Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων με την έκκριση του ένζυμου MAO, δηλαδή τα άτομα είχαν χαμηλή έκκριση αυτού του ένζυμου. Ακόμα άτομα που είχαν υψηλές επιδόσεις στην κλίμακα AΔΣ είχαν υψηλή έκκριση της ορμόνης Κ-Ντοπαμίνη και χαμηλές εκκρίσεις της CSF Cortisol, (Roberti, 2004). Η ποσότητα εκκρίσεων ενζύμων και ορμονών είναι καθορισμένη γενετικά, η σχέση τους μέσα στο ανθρώπινο σώμα επηρεάζει την αντίληψη του ρίσκου και την αντίδραση σε στρεσογόνες καταστάσεις (Zuckerman & Kuhlman, 2000).

Σύγχρονες έρευνες αποδίδουν την Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων σε γενετικούς παράγοντες. Οι Ekelund, Lichtermann, Jarvelin, και Peltonen, (1999) διαπίστωσαν ενδείξεις ότι το γονίδιο DRD4 ευθύνεται για την αναζήτηση πρωτόγνωρων εμπειριών. Σε αυτή την άποψη φαίνεται να συνηγορούν και οι Llewellyn, (2003) και Zuckerman και Kuhlman, (2000) που αναφέρουν ότι ο άνθρωπος φέρει το DNA των προγόνων του που γι' αυτούς ακόμα και η αναζήτηση τροφής ήταν μία περιπέτεια.

Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και προσωπικότητα

Μελέτες που εξέτασαν τη σύνδεση της αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων με χαρακτηριστικά γνωρίσματα και διαστάσεις της προσωπικότητας διαπίστωσαν συσχέτιση με δύο κυρίως θεωρίες. Η πρώτη θεωρία όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι αυτή του Eysenck (1967), ενώ η άλλη είναι αυτή του “the Big Five” όπως καταγράφεται μέσα από το ερωτηματολόγιο Openness Personality Inventory, Revised (NEO-PI-R), (Costa & McCrae, 1992).

Τα άτομα που έχουν υψηλές επιδόσεις στην κλίμακα ΑΔΣ αναμένεται να έχουν υψηλές επιδόσεις στην κλίμακα Εξωστρέφεια του ερωτηματολογίου EPQ (απόδοση στα ελληνικά Δημητρίου, 1986) και χαμηλές επιδόσεις στην κλίμακα Νευρωτισμός, (Roberti, 2004). Αντίστοιχα ερευνητές έχουν διαπιστώσει ότι οι συμμετέχοντες σε αθλήματα υψηλού ρίσκου (υψηλές επιδόσεις στην κλίμακα ΑΔΣ) παρουσιάζουν αυτοπεποίθηση, εξωστρέφεια, φιλικότητα και ανεμελειά. Αυτά τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας στην εργασία του Eysenck (1967) απαντώνται στο τεταρτημόριο του κύκλου μεταξύ των εξωστρεφών και συναισθηματικά σταθερών (χαμηλός Νευρωτισμός) ατόμων.

Παρόλα αυτά έρευνες έχουν διαπιστώσει συσχέτιση της κλίμακας ΑΔΣ και με τον Ψυχοτισμό, αυτό οδήγησε τους ερευνητές να υιοθετήσουν τον «κακή» Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων η οποία εκφράζεται με αντικοινωνικές εκδηλώσεις που προσφέρουν έντονα συναισθήματα. Έτσι λοιπόν διαμορφώθηκε η “impulsive, unsocialized sensation seeking (ImpUSS)” που σε ελεύθερη μετάφραση ορίζεται ως «παρορμητική, μη-κοινωνική Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων, (Zuckerman 1994).

Οι Costa και McCrae, (1992 in Roberti 2004) δημιούργησαν ο ερωτηματολόγιο Openness Personality Inventory, Revised (NEO-PI-R) δίνοντας μετρίσιμη διάσταση στο μοντέλο χαρακτηριστικών γνωρισμάτων, πιο γνωστό ως “the Big Five”, αξιολογώντας και άλλα χαρακτηριστικά γνωρίσματα εκτός από αυτά που περιγράφονταν στο μοντέλο “the Big Three” του Eysenck, όπως τα “Openness to Experience”, “Agreeableness” και “Conscientiousness”. Η υποκλίμακα ΑΕ είχε στενή συσχέτιση με την κλίμακα του ερωτηματολογίου NEO-PI-R, “Openness to Experience” ενώ οι υποκλίμακες μΑ και ΑΑ με την κλίμακα “Agreeableness”, (Roberti, 2004).

Παράγοντες που επηρεάζουν την εμπλοκή στα ακραία αθλήματα και τις δραστηριότητες υψηλού ρίσκου

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την εμπλοκή του ανθρώπου στα αθλήματα υψηλού ρίσκου μπορούν να καταταχθούν σε τρεις κυρίως ομάδες, τις αντιλήψεις και θέσεις των ατόμων, τα κίνητρα, και τους βιολογικούς παράγοντες.

Στην πρώτη ομάδα, ένας παράγοντας που καθορίζει την εμπλοκή του ατόμου σε ριψοκίνδυνες καταστάσεις είναι η αυτό-αποτελεσματικότητα του, δηλαδή η πεποίθηση του ότι μπορεί να τα καταφέρει στην συγκεκριμένη δραστηριότητα. Οι Slinger και Rudestam (1997) διαπίστωσαν ότι άτομα που λάμβαναν μέρος σε μία ριψοκίνδυνη δραστηριότητα εκδήλωναν περισσότερο ή λιγότερο ριψοκίνδυνη συμπεριφορά. Η

διαφοροποίηση αυτή οφειλόταν στην αυτό-αποτελεσματικότητα τους και όχι στην ένταση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων, δηλαδή στην άποψη που είχαν για την ικανότητα τους να ανταπεξέλθουν σε μία πρόκληση με ρίσκο. Οι ίδιοι ανέφεραν ότι η αυτό-αποτελεσματικότητα ενισχυόταν όταν υπήρχε εμπειρία πετυχημένης απόδοσης. Οι Celsi et al, (1993) υποστήριξαν ότι όσο η εμπειρία στο ρίσκο αυξάνεται, μειώνονται οι έγνοιες για τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις χωρίς όμως αυτές να παύουν να υπολογίζονται. Σε αυτή τη διαπίστωση δείχνουν να συνηγορούν και οι Delle Fave et al (2003) που προσθέτουν ότι το αντιλαμβανόμενο επίπεδο της πρόκλησης και του συνεπαγόμενου ρίσκου σχετίζεται άμεσα με τις ικανότητες και τις γνώσεις του ατόμου.

Τα κίνητρα διακρίνονται σε εξωτερικά και εσωτερικά. Τα εξωτερικά είναι κυρίως αυτά που ωθούν το άτομο να συμμορφωθεί προς ένα κοινωνικό πρότυπο – συνήθως της μικρής κοινωνικής ομάδας που συμμετέχει σε ριψοκίνδυνα αθλήματα ή δραστηριότητες. Η δημιουργία μιας νέας ταυτότητας μέσω της ένταξης και της αποδοχής σε ένα νέο κοινωνικό περιβάλλον (Celsi et al., 1993), η συντροφικότητα (Shoham et al., 2000), η συναναστροφή με νέα άτομα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και τέλος η μόδα με τον κοινωνικό αντίκτυπο που προσφέρουν τα αθλήματα υψηλού ρίσκου (Kajtna et al., 2004) είναι οι κυριότερες επιδράσεις από το περιβάλλον που ασκούνται στο άτομο για να επιλέξει να συμμετάσχει σε αθλήματα υψηλού ρίσκου.

Εσωτερικά κίνητρα δείχνουν να είναι αυτά που προκαλούν ευχαρίστηση, η ανάγκη για την απόκτηση σύνθετων τεχνικών και για την τελειοποίησή τους (mastery, Trimpop, 1994; Zuckerman, 1994), οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην αισθητική απόλαυση (aesthetic) και τον εκστασιασμό, εξαιτίας της αρμονίας των κινήσεών τους (Stranger, 1999), η κάλυψη της ανάγκης για αναζήτηση νεωτερισμών και έντονων συγκινήσεων κ.α.

Οι βιολογικοί παράγοντες αναλύονται διεξοδικά σε προηγούμενο υποκεφάλαιο παράγοντες όμως η ηλικία και το φύλο διαφοροποιούν την ανάγκη για Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων.

Ηλικία και ρίσκο. Σύμφωνα με τους Ball, Farnill και Wangeman (1984) και Jack και Ronan (1998) η ανάγκη για Αναζήτηση Διέγερσης και Συναισθημάτων είναι πιο έντονη σε μικρές ηλικίες από ότι σε μεγαλύτερες. Παρόλα αυτά, τα άτομα που είχαν μεγαλύτερη εμπλοκή σε ριψοκίνδυνα αθλήματα δεν είχαν μικρή ηλικία. Οι Wagner και Houlihan (1994) εξήγησαν ότι για να φτάσει κάποιος να συμμετέχει σε σπορ υψηλού ρίσκου με αξιώσεις, χρειάζονται κάποια χρόνια για προπόνηση, να αποκτηθούν γνώσεις,

εμπειρία, αλλά και χρηματικό υπόβαθρο, αφού πολλά από αυτά τα σπορ είναι ιδιαίτερα ακριβά (αλεξιπτωτισμός, καταδύσεις), Slinger και Rudestam (1997).

Οι (Shoham et al, 2000) επίσης υποστήριξαν ότι η φυσική κατάσταση είναι ένας λόγος για την μη συμμετοχή ατόμων σε αθλήματα υψηλού ρίσκου, ενώ αντίθετα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας ήταν οι πιθανότεροι να ασχοληθούν και με ένα επόμενο άθλημα υψηλού ρίσκου.

Φύλο και ρίσκο. Σε ότι αφορά την συμμετοχή των δυο φύλων, έρευνες εξετάζουν τους βιολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν την χαμηλότερη συμμετοχή των γυναικών σε αθλήματα υψηλού ρίσκου όπως διαπίστωσαν μεταξύ άλλων οι Sveback και Kerr (1989) και Braathen και Svebak (1992). Μια ψυχολογική-βιολογική εξήγηση γι' αυτό δίνουν οι Kerr and Viaminkx (1996), ότι οι γυναίκες βιώνουν μεγαλύτερη ένταση κατά την άσκηση μιας δραστηριότητας υψηλού ρίσκου (ραπέλ) και έτσι τείνουν να τις αποφεύγουν. Σε άλλη εργασία οι Kerr, Au και Lindner (2004) διαπίστωσαν ότι υπάρχουν μια σειρά κοινωνικά κριτήρια που καθορίζουν σημαντικά την επιλογή των γυναικών να συμμετέχουν ή όχι σε ένα άθλημα υψηλού ρίσκου. Τα κριτήρια αυτά δεν είναι ίδια για άνδρες και γυναίκες, ενδεικτικά οι άνδρες συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό για το «παιχνίδι» και την τελειοποίηση της κίνησης, ενώ στις γυναίκες σημαντικό ρόλο έπαιζαν οι σχέσεις μέσα στην ομάδα και περισσότερο η φιλία. Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται να συμπληρώσουν παλαιότερα ευρήματα των Ball και συν., (1984), που τότε απέδιδαν την μη συμμετοχή των γυναικών σε κοινωνικούς κυρίως λόγους. Όμως σύγχρονες έρευνες δείχνουν ότι η συμμετοχή των γυναικών σε αθλήματα υψηλού ρίσκου αυξάνεται κυρίως γιατί αλλάζουν οι κοινωνικές συνθήκες (Llewellyn & Sanchez, 2004).

Επίσης, έχει επαληθευτεί ερευνητικά ότι η απόκτηση εμπειρίας και τεχνογνωσίας πάνω σε ένα άθλημα μειώνει τα επίπεδα έντασης, χωρίς να σημαίνει ότι μειώνεται η αντίληψη του κινδύνου και ότι οι συμμετέχοντες δεν υπολογίζουν τη διάσταση του παίρνοντας απερίσκεπτα ρίσκα (Breivik, 1999), αντίθετα κατανοούν το επίπεδο επικινδυνότητας μιας κατάστασης και προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν το ρίσκο με τη χρησιμοποίηση κατάλληλου εξοπλισμού και με την επίμονη εξάσκηση (Rossi & Cereatti, 1993).

Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και ακραία αθλήματα

Σήμερα είναι κοινά αποδεκτό ότι τα άτομα που εμπλέκονται σε ακραία αθλήματα ή δραστηριότητες υψηλού ρίσκου-εκδηλώνουν ριψοκίνδυνη συμπεριφορά, συνδέονται με την ανάγκη Αναζήτησης Συναισθημάτων. Έτσι λοιπόν πολλές έρευνες είναι προσανατολισμένες στο να πιστοποιήσουν το παραπάνω μετρώντας την ανάγκη αυτή σε άτομα που συμμετέχουν σε σπορ που έχουν καταγραφεί ότι είναι Υψηλού Ρίσκου (Μπελογιάννης και συν., 2007).

Η υπόθεση αυτή στηρίζεται από πληθώρα εργασιών που διαπίστωσαν ότι τα άτομα που συμμετείχαν σε ακραία αθλήματα ή δραστηριότητες υψηλού ρίσκου είχαν υψηλές επιδόσεις στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’. Τα άτομα αυτά, ανεξαρτήτως της δραστηριότητας που συμμετείχαν, είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’, από άτομα που συμμετείχαν σε σπορ μέτριου ή χαμηλού ρίσκου (π.χ. τένις, τρέξιμο), (Chirivella and Martinez (1994); Cogan and Brown, (1999); Wagner and Houlihan, (1994); Potgeiter and Bisschoff, (1990) in Jack & Ronan, 1998), (Slanger & Rudestam, 1997).

Οι Kajtna και συν., (2004) συνέκριναν αθλητές υψηλής κλάσης που συμμετείχαν σε ακραία αθλήματα, αθλητές αθλημάτων χωρίς μεγάλο ρίσκο και μη-αθλητές, με την κλίμακα SS έκδοση IV και όχι την ευρέως χρησιμοποιούμενη V. Διαπίστωσαν ότι η πρώτη ομάδα είχε υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ σε σχέση με τη δεύτερη και την τρίτη. Επίσης η δεύτερη ομάδα είχε υψηλότερες επιδόσεις από τη τρίτη. Ακόμα διαπίστωσαν ότι η πρώτη ομάδα είχε περισσότερες τάσεις για εμπλοκή σε ρίσκο από τις άλλες δύο, ενώ ο παράγοντας αποφυγή της ανίας δεν έπαιξε κάποιο ρόλο στην εμπλοκή σε αντίστοιχη δραστηριότητα. Αντίθετα ο παράγοντας ‘μη-Αναστολή’ διαπιστώθηκε ότι ήταν καθοριστικός για την επιλογή της δραστηριότητας. Η ομάδα των μη αθλητών είχε υψηλότερες επιδόσεις των άλλων δύο ομάδων, ακολουθούσε η ομάδα των αθλητών και τις χαμηλότερες επιδόσεις είχε η ομάδα των αθλητών ρίσκου.

Οι Diehm & Armatas (2004) συνέκριναν μία ομάδα αθλητών του σερφ και μία ομάδα αθλητών του γκολφ χρησιμοποιώντας την κλίμακα SS-V του Zuckerman, την κλίμακα NEO-Personality Inventory Revised (Costa & McCrae, 1992) και το Sports Motivation Scale (Pelletier et al., 1995). Διαπίστωσαν ότι οι σέρφερ είχαν υψηλότερες

επιδόσεις στις υποκλίμακες ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας’, ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’, ‘μη Αναστολή’ και την γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ όχι όμως και στην υποκλίμακα ‘Αποφυγή της Ανίας’, σε σχέση με τους αθλητές του γκολφ.

Οι Jack και Ronan (1998) μελέτησαν αθλητές ακραίων αθλημάτων (ορειβάτες, αεμοπόρους αλεξιπτωτιστές και οδηγούς αγώνων και αθλητές χαμηλού ρίσκου. Διαπίστωσαν ότι οι αθλητές των ακραίων αθλημάτων είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ και όλες τις υποκλίμακες σε σχέση με τους αθλητές χαμηλού ρίσκου.

Οι Zarevski, Marušić, Zolotić, Bunjevac, και Vukosav, (1998) διαπίστωσαν ότι η γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ και ειδικότερα οι υποκλίμακες ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας’ και ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ ήταν προγνωστικές για την εμπλοκή του ατόμου σε αθλήματα ρίσκου ή μη-ρίσκου. Αφαιρώντας κάποιες διατυπώσεις της κλίμακας ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ που παρέπεμπαν απευθείας στην άσκηση αθλημάτων ρίσκου διαπίστωσαν ότι τα αποτελέσματα δεν διαφοροποιήθηκαν, στηρίζοντας την άποψη ότι η επίδοση στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την εμπλοκή σε ακραία αθλήματα ρίσκου.

Οι Wagner and Houlihan, (1994) μελέτησαν πιλότους ανεμοπτέρων και αθλητές του γκολφ. Οι πιλότοι είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ και όλες τις υποκλίμακες σε σχέση με τους αθλητές του γκολφ.

Ο Cronin, (1991) συνέκρινε ορειβάτες με εμπειρία στο βουνό ($M=3,6$ χρόνια) και μία ομάδα ελέγχου. Διαπίστωσε ότι οι ορειβάτες είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ και όλες τις υποκλίμακες της, σε σχέση με την ομάδα ελέγχου.

Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων και εμπειρία στα σπορ. Ο Breivik (1998) εξέτασε τις ψυχολογικές διαφορές που είχαν έμπειροι και αρχάριοι αθλητές της ελεύθερης πτώσης από αεροπλάνο, απευθύνοντας τους την κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’, την κλίμακα Eysenck Personality Questionnaire (EPQ) (Eysenck & Eysenck, 1975 Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (1975)) και το (STAI Trait) (Spielberger et al., 1970). Και οι δύο ομάδες κατέγραψαν υψηλές επιδόσεις στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’, χωρίς όμως οι έμπειροι να διαφέρουν σημαντικά από τους αρχάριους στην κλίμακα ‘Αναζήτηση

Διέγερσης-Συναισθημάτων' και τις υποκλίμακες 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας', 'μη Αναστολή' και 'Αποφυγή της Ανίας'. Αντίθετα διαπιστώθηκε ότι η 'Αναζήτηση νέων Εμπειριών' (ΑΕ) ήταν καθοριστικό κίνητρο που διέκρινε τους έμπειρους αλεξιπτωτιστές από τους αρχάριους. Επίσης όπως αναμενόταν οι εξωστρεφείς τύποι αλεξιπτωτιστών κατέγραψαν χαμηλότερους καρδιακούς παλμούς επιβεβαιώνοντας εν μέρει την θεωρία του Eysenck ότι οι εξωστρεφείς έχουν μεγαλύτερες ανοχές στο στρες, χωρίς όμως να επιβεβαιώνεται η υπόθεση ότι οι έμπειροι θα είχαν μεγαλύτερες επιδόσεις στις κλίμακες Εξωστρέφεια και Νευρωτισμού του Eysenck από τους αρχάριους.

Η Goma-i-Freixanet, (1991) συνέκρινε έμπειρους ορειβάτες, αρχάριους ορειβάτες, αθλητές μη ριψοκίνδυνων αθλημάτων και μία ομάδα ελέγχου, απευθύνοντας τους ανάμεσα σε άλλα την κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' και την EPQ (Eysenck & Eysenck, 1975). Διαπίστωσε ότι οι ορειβάτες και οι αθλητές είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' και όλες τις υποκλίμακες σε σχέση με την ομάδα ελέγχου. Όμως δεν διαπίστωσε κάποια σημαντική διαφορά μεταξύ των έμπειρων και των αρχάριων ορειβατών. Στις διαπιστώσεις της αναφέρεται ότι βρέθηκε μία σημαντική συσχέτιση της κλίμακας 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας' και της υποκλίμακας 'Εξωστρέφεια' από το EPQ, ενώ οι έμπειροι ορειβάτες είχαν πολύ χαμηλές επιδόσεις στην κλίμακα Νευρωτισμός. Συμπερασματικά η Freixanet (1991) κατέληξε ότι δεν υπάρχει κάποιο χαρακτηριστικό γνώρισμα που να ωθεί κάποιους να ασχοληθούν βαθύτερα και πιο ενεργά με ένα άθλημα υψηλού ρίσκου.

Ο Connolly, (1981) μελέτησε σκιέρ διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας και διαπίστωσε ότι οι σκιέρ είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' και 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας' από τους αθλητές, αλλά δεν βρήκε διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτών και των απλών σκιέρ σε κάποια από τις κλίμακες. Ακόμα αυτοί που είχαν υψηλές επιδόσεις στην κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' ήταν πιο επιρρεπείς στα ατυχήματα, όμως σε αυτούς δεν περιλαμβάνονταν η ομάδα των εκπαιδευτών όσο υψηλή επίδοση κι αν είχαν στην κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' και 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας'.

Σύνοψη

Η Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων είναι μία βιολογική ανάγκη του ανθρώπου που εκδηλώνεται με ανάληψη ρίσκου σε καταστάσεις και δραστηριότητες. Διάφοροι κοινωνικοί και βιολογικοί παράγοντες ρυθμίζουν το μέτρο της εμπλοκής σε αυτές τις καταστάσεις. Στα αθλήματα υψηλού ρίσκου η εμπλοκή των ατόμων είναι εκούσια με επίγνωση ότι μπορεί να συμβούν δυσάρεστα αποτελέσματα. Παρόλα αυτά, τα άτομα καταβάλλουν προσπάθειες να περιορίσουν το ρίσκο με την γνώση, την εμπειρία και τον κατάλληλο εξοπλισμό. Τα άτομα που έχουν περισσότερη και πιο βαθιά ενασχόληση με τα αθλήματα υψηλού ρίσκου δείχνουν να έχουν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ και τις υποκλίμακες ‘Αναζήτηση Διέγερσης και Περιπέτειας’ και ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ (Zuckerman, 1994), που σημαίνει ότι έχουν μεγαλύτερη κλίση προς το ρίσκο.

III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν ενήλικες 327 Έλληνες ορειβάτες και των δυο φύλων, τριών επιπέδων εμπειρίας (περιστασιακοί Πεζοπόροι, Αρχάριοι ορειβάτες, Έμπειροι ορειβάτες). Το σύνολο των συμμετεχόντων ανήκουν σε ορειβατικούς συλλόγους όλης της Ελλάδας. Ο διαχωρισμός των ορειβατών σε επίπεδα εμπειρίας έγινε με το ακόλουθο σκεπτικό. Στην πρώτη υποομάδα «περιστασιακοί Πεζοπόροι» περιληφθήκαν οι συμμετέχοντες σε δραστηριότητες στην φύση, όπως πεζοπορία, προσανατολισμός, παιχνίδια στη φύση, κα. στα πλαίσια ενός ορειβατικού συλλόγου, ενώ αποκλείστηκαν όσοι συμμετείχαν συστηματικά σε ορειβασίες κατά την χειμερινή περίοδο. Στην δεύτερη υποομάδα «Αρχάριοι ορειβάτες» περιληφθήκαν όσοι συμμετείχαν σε σχολές ορειβασίας σε επίπεδο αρχαρίων σύμφωνα με τον κανονισμό εκπαίδευσης της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ορειβασίας Αναρρίχησης-ΕΟΟΑ, (2007). Τέλος, στην τρίτη υποομάδα «Έμπειροι ορειβάτες» περιληφθήκαν τα άτομα που σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό κανονισμό της ΕΟΟΑ κατείχαν τον τίτλο εκπαιδευτής, βοηθός εκπαιδευτής ορειβασίας και Οδηγός Βουνού. Στην ίδια κατηγορία συμπεριλήφθηκαν επίσης και άτομα με μεγάλη ορειβατική δραστηριότητα οι οποίοι δεν ανήκουν στο εκπαιδευτικό σύστημα της ΕΟΟΑ. Το κριτήριο επιλογής αυτών των ατόμων ήταν η συμμετοχή τους σε αποστολές στις Άνδεις, Άλπεις και Ιμαλάια-Καρακορούμ. Ο διαχωρισμός αυτός έγινε κατ' αυτό τον τρόπο γιατί οι ομάδες αυτές παρουσιάζονται και εξετάζονται παρομοίως και στην σχετική διεθνή βιβλιογραφία (Delle Fave et al, 2003).

Η επιλογή των υποομάδων του δείγματος στηρίχτηκε στην παραδοχή ότι οι δομημένες εκδηλώσεις/εκδρομές των ορειβατικών συλλόγων είναι το πρώτο σημείο επαφής κάποιου με την ορειβασία, μετά από το οποίο προσωπικά χαρακτηριστικά και φυσικές ικανότητες μπορούν να τους οδηγήσουν μέχρι το επίπεδο του Έμπειρου ορειβάτη. Προσωπικές συνεντεύξεις με πολλούς Εκπαιδευτές επιβεβαίωσαν το ορθό της σκέψης, δηλαδή είτε αυτοί ξεκίνησαν την ενασχόληση τους με το βουνό από εκδρομές συλλόγων ή τουλάχιστον συμμετείχαν για κάποιο διάστημα σε αυτές.

Συνολικά διατέθηκαν στους έμπειρους ορειβάτες 27 ερωτηματολόγια, όσα και αυτά που επεστράφησαν. Σύμφωνα με την επίσημη καταγραφή της ΕΟΟΑ (Νέζης, 2000) και τους αντίστοιχους πίνακες σχολών εκπαιδευτών ορειβασίας και βοηθών ορειβασίας υπάρχουν 44 εκπαιδευτές, από τους οποίους οι 19 είναι μόνιμα εκτός δράσης (σκοτώθηκαν, αποσύρθηκαν) και 70 βοηθοί εκπαιδευτές από τους οποίους οι 43 μόνιμα εκτός δράσης, δηλαδή ένα σύνολο 56 ατόμων που ασχολούνται περισσότερο ή λιγότερο με την εκπαίδευση διασκορπισμένοι στην Ελλάδα. Τα άτομα αυτής της κατηγορίας που προσεγγίστηκαν, συμμετείχαν σε κάποιες από τις 14 σχολές αρχαρίων που έγιναν το έτος 2008. Ακόμα προσεγγίστηκαν και απάντησαν τρία άτομα με μεγάλη εμπειρία που δεν βρίσκονται στο εκπαιδευτικό σύστημα της ΕΟΟΑ.

Για τις σχολές αρχαρίων η ΕΟΟΑ δεν κρατά αρχείο, έτσι δεν μπορεί ν' αντληθεί πληροφορία για το πόσα άτομα συμμετείχαν στις σχολές αρχαρίων. Σύμφωνα με τις προφορικές πληροφορίες των αντίστοιχων εκπαιδευτών εδόθησαν 265 ερωτηματολόγια για να διατεθούν στις σχολές. Από αυτά επεστράφησαν 183 και μόνο 168 ήταν ικανά προς ανάλυση, δηλαδή ένα ποσοστό 63%, τα υπόλοιπα είχαν ελλείψεις στα δημογραφικά στοιχεία (ηλικία, φύλο) ή δεν είχαν συμπληρωθεί σωστά.

Στις ομάδες των Πεζοπόρων δόθηκε αριθμός ερωτηματολογίων σύμφωνα με την λίστα συμμετεχόντων στις αντίστοιχες εκδρομές (N=172), επεστράφησαν 148 από τα οποία μόνο 132 είχαν συμπληρωθεί σωστά, δηλαδή ποσοστό 76%.

Το ποσοστό των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν σαφώς μικρότερο από αυτό των αντρών και στα τρία διαφορετικά επίπεδα εμπειρίας φτάνοντας στο μέγιστο, περίπου το μισό των αντρών (47%), στο χαμηλότερο επίπεδο εμπειρίας, αυτό των Πεζοπόρων, ενώ αντίθετα στο υψηλότερο επίπεδο, των Έμπειρων δεν απάντησαν το ερωτηματολόγιο γυναίκες.

Πίνακας 1: Κατανομή των φύλων στο δείγμα της έρευνας

Φύλο	Άτομα	Ποσοστό %
Άντρες	219	67,0
Γυναίκες	108	33,0
Σύνολο	327	100,0

Ο διαχωρισμός του δείγματος σε δύο ηλικιακές ομάδες επιλέχθηκε με κέντρο την ηλικία των 35 χρόνων. Η ηλικία των 35 χρόνων επιλέχθηκε σύμφωνα με τους μέσους όρους ηλικιών που είχαν καταγραφεί και σε άλλες σημαντικές έρευνες με αντίστοιχο θέμα της παρούσας εργασίας. Αναφορικά στην εργασία των Slanger και Rudestam (1997)

ο μέσος όρος ηλικίας ήταν τα $M=38.26$ χρόνια, στην έρευνα της Goma-I-Freixanet, (1991) ήταν, $M=33.4$, ενώ στην ανασκόπηση που διεξήγαγαν οι Μπελογιάννης και συν. (2007) ο μέσος όρος των δειγμάτων των εξεταζόμενων ερευνών ήταν τα $M=32.5$ χρόνια.

Επομένως τα άτομα που κατά τη διάρκεια του τεστ είχαν ηλικία μέχρι και 35 χρόνια κατετάγησαν στην πρώτη ομάδα (νέοι-νεότεροι). Οι νεότεροι απάντησαν στην έρευνα σε ποσοστό 37% στο επίπεδο των Έμπειρων ενώ στο αμέσως παρακάτω επίπεδο, στους Αρχάριους, το ποσοστό συμμετοχής τους ήταν ιδιαίτερα υψηλότερο (68,5%). Στο επίπεδο των Πεζοπόρων οι νεότεροι συμμετείχαν σε ποσοστό μόνο (25%), (πίνακας 2).

Πίνακας 2: Ποσοστιαία κατανομή των ατόμων του δείγματος ανά εμπειρία, φύλο και ηλικία

Εμπειρία			Ηλικία		Σύνολο
			18-35	36-70	
Έμπειροι	Άντρες	Άτομα	10	17	27
		% φύλου	37.0%	63.0%	100,0%
	Σύνολο	Άτομα	10	17	27
		% φύλου	37.0%	63.0%	100.0%
Αρχάριοι	Άντρες	Άτομα	83	39	122
		% φύλου	68.0%	32.0%	72,6%
	Γυναίκες	Άτομα	32	14	46
		% φύλου	69.6%	30.4%	27,4%
	Σύνολο	Άτομα	115	53	168
		% φύλου	68.5%	31.5%	100.0%
Πεζοπόροι	Άντρες	Άτομα	19	51	70
		% φύλου	27.1%	72.9%	53,0%
	Γυναίκες	Άτομα	14	48	62
		% φύλου	22.6%	77.4%	47,0%
	Σύνολο	Άτομα	33	99	132
		% φύλου	25.0%	75.0%	100.0%

Όργανο μέτρησης

Για τη διερεύνηση της προδιάθεσης ανάληψης ρίσκου χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' (Zuckerman, 1994). Για την μετάφραση και την χρήση της κλίμακας ζητήθηκε η άδεια του δημιουργού του

(Zuckerman). Η αίτηση παραχώρησης και η απάντηση-άδεια έλαβαν χώρα με ηλεκτρονική αλληλογραφία (Παράρτημα 1, 2).

Η κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ διερευνά τέσσερα χαρακτηριστικά γνώρισμα που στην ουσία αποτελούν την συνολική κλίμακα. Η ‘Αναζήτηση Διέγερσης και Περιπέτειας’ (ΑΔΠ-ΤΑΣ) που εκφράζει την επιθυμία κάποιου να δράσει σε ριψοκίνδυνα, διεγερτικά και περιπετειώδη αθλήματα και δραστηριότητες, η Αναζήτηση νέων Εμπειριών (ΑΕ-ΕΣ) που εκφράζει την επιδίωξη απόλαυσης νέων συγκινήσεων από δραστηριότητες όπως η μουσική, η τέχνη, τα ταξίδια και τα ψυχοτρόπα ναρκωτικά, η μη-Αναστολή (μΑ-Dis) που περιγράφει την αυθόρμητη εξωστρεφή συμπεριφορά, και η Αποφυγή της Ανίας (ΑΑ-BS) που αντικατοπτρίζει την αντιπάθεια στις επαναλαμβανόμενες εμπειρίες (Μπελογιάννης και συν., 2007) Σε κάθε υποκλίμακα του ερωτηματολογίου υπάρχουν δέκα (10) θέματα που διατυπώνονται από διπλές διχοτόμες διατυπώσεις με δυνατότητα επιλογής μίας εκ των δυο (forced choice). Σχετικό παράδειγμα διπλής διατύπωσης, από το ερωτηματολόγιο, παρατίθεται στον πίνακα 3.

Μέσα στη γενική κλίμακα υπάρχει κωδικοποίηση των διπλών απαντήσεων για κάθε υποκλίμακα ξεχωριστά ώστε να παραχθεί στο τέλος ένα σύνολο άθροισμα που καθορίζει και το συνολικό επίπεδο αναζήτησης του κάθε συμμετέχοντα για κάθε εξειδικευμένο χαρακτηριστικό γνώρισμα. Το άθροισμα των τεσσάρων επί μέρους υποκλιμάκων διαμορφώνει τη συνολική επίδοση κάθε ατόμου στην κλίμακα και κατ’ επέκταση την ένταση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων.

Πίνακας 3: Ενδεικτικό παράδειγμα διχοτόμου διατυπώσεως από το ερωτηματολόγιο ΑΔΣ.

1	Βαριέμαι να βλέπω τα ίδια και τα ίδια πρόσωπα.	A
	Μου αρέσει η άνετη συναναστροφή των καθημερινών φίλων.	B

Διαδικασία μετατροπής της κλίμακας στην ελληνική γλώσσα.

Η χρήση της κλίμακας έγινε σε δύο στάδια. Στην πιλοτική έρευνα το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε και απευθύνθηκε σε 32 φοιτητές. Για την μέθοδο της μετάφρασης επιλέχθηκε σαν οδηγός η εργασία των Banville, Desrosiers και Genet-Volet, (2000) και των Theodorakis, Vlachopoulos, και Wann, (2006). Σύμφωνα με τους τελευταίους για την μετάφραση ενός ερωτηματολογίου χρειάζονται 7 βήματα. Τα πρώτα 3 βήματα αφορούν την διαδικασία μετάφρασης και τον έλεγχο της ορθής απόδοσης των

διατυπώσεων-ερωτήσεων στα ελληνικά και τα βήματα 4-6 τον έλεγχο της εσωτερικής εγκυρότητας και αξιοπιστίας του τροποποιημένου ερωτηματολογίου.

Για την μετάφραση του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος back to back. Το αρχικό (αγγλική έκδοση) ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε από καθηγήτρια της αγγλικής γλώσσας, πτυχιούχο της αγγλικής φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με μεταπτυχιακές σπουδές στην Αγγλία και ύστερα διορθώθηκε από καθηγητή ΦΑ με άριστη γνώση της Αγγλικής. Ύστερα μεταφράστηκε από τα ελληνικά στα αγγλικά από καθηγητή της αγγλικής γλώσσας, ιδιοκτήτη φροντιστηρίου.

Στο στάδιο της πρώτης μετάφρασης διαπιστώθηκαν προβλήματα στην μετάφραση διαφόρων όρων οι οποίοι δεν χρησιμοποιούνται στην ελληνική γλώσσα ή ήταν όροι μίας συγκεκριμένης εποχής (π.χ. swingers). Το πρόβλημα επιλύθηκε με την επιλογή περιγραφικών όρων ή την τροποποίηση κάποιων εξ αυτών ώστε να ταυτίζονται με την σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Παραδείγματος χάρι, ο όρος swingers μεταφράστηκε ως «άνθρωποι που είναι πραγματικά απελευθερωμένοι, χωρίς αναστολές στο σεξ».

Όπως αναμενόταν η δεύτερη μετάφραση δεν απέδωσε επί λέξει το αγγλικό κείμενο. Μετά και την δεύτερη μετάφραση συγκεντρώθηκαν τα τρία άτομα που έκαναν την διαδικασία και συζήτησαν επί των μεταφράσεων των κειμένων. Παρόλο που διαπιστώθηκαν διαφορές μεταξύ της δεύτερης μετάφρασης (ελληνικά-αγγλικά) και του αρχικού κειμένου, οι τρεις μεταφραστές συμφώνησαν ότι το νόημα στην ελληνική μετάφραση αποδιδόταν επαρκώς. Έτσι διορθώθηκαν μόνο λεπτομέρειες στο ελληνικό κείμενο.

Στο επόμενο στάδιο η κλίμακα απευθύνθηκε σε ένα panel of experts το οποίο αποτελείτο από ένα καθηγητή πανεπιστημίου της Ψυχιατρικής, ένα καθηγητή πανεπιστημίου ΤΕΦΑΑ και ένα επίκουρο καθηγητή πανεπιστημίου ΤΕΦΑΑ.

Στα μέλη του panel of experts δόθηκαν και οι δύο μορφές της κλίμακας, αγγλική και ελληνική. Και τα τρία μέλη δεν διατύπωσαν ενστάσεις ή διορθώσεις επί της μετάφρασης. Μέλη από το panel of experts συνέστησαν ίσως την διαγραφή διατυπώσεων της κλίμακας που περιείχαν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα όπως οι σεξουαλικές προτιμήσεις ή η χρήση ναρκωτικών. Η πρόταση αυτή όμως εγκαταλείφθηκε χάριν της ευρύτερης χρήσης της κλίμακας σε διάφορες ομάδες πληθυσμών με κλίση προς το ρίσκο.

Στο τρίτο βήμα η κλίμακα απευθύνθηκε σε 38 φοιτητές του ΤΕΦΑΑ Αθηνών με ειδικότητα «Κατασκευαστικά & Υπαίθριες Δραστηριότητες Αναψυχής». Σε αυτό το βήμα

σύμφωνα με τους Theodorakis et al (2006) είναι σκόπιμο να γίνει η διαδικασία μέτρησης-επαναμέτρησης μέσα σε ένα διάστημα ενός μηνός ώστε ν' ανιχνευτούν διαφορές στην κατανόηση των κειμένων των ερωτήσεων.

Αρχικά ζητήθηκε προφορικά η συγκατάθεση του καθηγητή του μαθήματος η οποία και δόθηκε. Αποφασίστηκε για την πρώτη μέτρηση να μοιραστεί η κλίμακα προς το τέλος του Δεκεμβρίου 2007, λίγο πριν τις διακοπές των Χριστουγέννων και για την επαναμέτρηση η αντίστοιχη ημέρα (Παρασκευή) μετά από πάροδο ενός μηνός. Από τα άτομα που συμπλήρωσαν την κλίμακα οι 19 δήλωσαν επίπεδο στην αγγλική γλώσσα «πολύ καλό» ή «άριστο». Μετά από περίπου ένα μήνα η κλίμακα δόθηκε στους ίδιους φοιτητές (στο ίδιο τμήμα) για δεύτερη φορά, όμως σε αυτούς που είχαν δηλώσει επάρκεια στην αγγλική γλώσσα δόθηκε η αρχική (αγγλική) κλίμακα, ενώ στους υπόλοιπους η ελληνική μετάφραση. Για την ταύτιση των ερωτηματολογίων και την εύρεση της όποιας σχέσης μεταξύ μέτρησης και επαναμέτρησης ζητήθηκε από τους φοιτητές να γράψουν την ημερομηνία γέννησης και το τρίτο γράμμα του επωνύμου τους στον πίνακα με τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτηματολογίου. Έτσι μπόρεσαν να ταυτιστούν 32 άτομα που είχαν συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο και στις δύο μετρήσεις, από αυτούς οι 17 είχαν συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο με την αγγλική έκδοση, ενώ ταυτόχρονα διατηρήθηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων.

Και στις δύο εκδόσεις, ελληνικά-αγγλικά, της κλίμακας ζητήθηκε από το δείγμα να καταγράψουν τυχόν ασάφειες στην διατύπωση ή μη κατανοητές δηλώσεις από την κλίμακα. Στο τέλος του ερωτηματολογίου υπήρχε η φράση «Αναφέρετε ποιες από τις δηλώσεις δεν καταλαβαίνετε, είναι ασαφείς, ή θέλουν διευκρίνιση.». Οι παρατηρήσεις ήταν ελάχιστες στο σύνολο των ερωτηματολογίων. Η μία παρατήρηση αφορούσε την ερμηνεία της λέξης «οξυδερκείς». Από το σύνολο των ερωτηματολογίων της πρώτης μέτρησης διατυπώθηκαν οι απόψεις ότι οι ερωτήσεις 1, 4, 7, 32, 33 (από μία αναφορά για κάθε ερώτηση) ήταν ασαφείς. Αφού μελετήθηκαν οι παρατηρήσεις, αποφασίστηκε να μη γίνουν περαιτέρω διορθώσεις στο κείμενο των ερωτήσεων, καθότι δεν υπήρξαν προτάσεις εναλλακτικής παρουσίασης του κειμένου.

Η εσωτερική συνοχή της ελληνικής έκδοσης της κλίμακας ελέγχθηκε με τον δείκτη α -Cronbach (Cronbach, 1951) για κάθε υποκλίμακα ξεχωριστά, ενώ η αξιοπιστία της μέτρησης-επαναμέτρησης με τον δείκτη Pearson's.

Στο στάδιο της μετάφρασης back to back διαπιστώθηκαν αποκλίσεις στην χρησιμοποίηση διαφόρων όρων οι οποίοι δεν χρησιμοποιούνται στην ελληνική γλώσσα ή

ήταν όροι μίας συγκεκριμένης εποχής (π.χ. swingers). Το πρόβλημα επιλύθηκε με την επιλογή περιγραφικών όρων ή την τροποποίηση κάποιων εξ αυτών ώστε να ταυτίζονται με την σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Στο επόμενο στάδιο, μέλη από το panel of experts συνέστησαν ίσως την διαγραφή διατυπώσεων της κλίμακας που περιείχαν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα όπως οι σεξουαλικές προτιμήσεις ή η χρήση ναρκωτικών. Η πρόταση αυτή όμως εγκαταλείφθηκε χάριν της ευρύτερης χρήσης της κλίμακας σε διάφορες ομάδες πληθυσμών.

Τα ερωτηματολόγια της πρώτης μέτρησης και της επαναμέτρησης χρησιμοποιώντας την ανάλυση συσχέτισης (Pearson's) ανέδειξαν δείκτες υψηλής συσχέτισης αναφορικά για α)την κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας' (0.83, $p<.001$), β)την κλίμακα 'Αναζήτηση νέων Εμπειριών' (0,83, $p<.001$), γ)την κλίμακα 'μη Αναστολή' (0.92, $p<.001$) και δ)την κλίμακα 'Αποφυγή της Ανίας' (0.87, $p<.001$) καθώς και για τις τιμές της γενικής κλίμακας 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' (0.93, $p<.001$). Σε μέτρηση μόνο του δίγλωσσου δείγματος οι δείκτες ήταν όλοι αντίστοιχα υψηλοί ($p<.001$), γεγονός που σήμαινε ότι δεν υπήρχε ουσιαστική διαφοροποίηση μεταξύ της πρώτης μέτρησης και της επαναμέτρησης.

Ανάλυση T-test μεταξύ της πρώτης μέτρησης και της επαναμέτρησης για να διερευνηθεί αν υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο μετρήσεων, όπως προβλέπεται στο 4ο βήμα από τους Banville, Desrosiers και Genet-Volet, (2000), για κάθε ερώτηση/διατύπωση δεν έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά ($p=n.s.$), επομένως μπορεί να υποθεθεί ότι δεν υπήρξαν διαφορές στην κατανόηση των ερωτήσεων/διατυπώσεων.

Η εσωτερική συνοχή της κλίμακας διερευνήθηκε με τον δείκτη α -Cronbach. Για την υποκλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας' ο α του Cronbach ήταν $\alpha=.833$, για την υποκλίμακα 'Αναζήτηση νέων Εμπειριών' ήταν $\alpha=.857$, για την 'μη Αναστολή' ήταν $\alpha=.856$, για την 'Αποφυγή της Ανίας' ήταν επίσης $\alpha=.856$, ενώ τέλος για την γενική κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' ήταν ιδιαίτερα υψηλός $\alpha=.922$. Τα αποτελέσματα αυτά είναι παρόμοια με αυτά των Slinger και Rudestam (1997).

Διαδικασία συλλογής δεδομένων της παρούσης έρευνας

Η κλίμακα απευθύνθηκε σε τρεις ομάδες ατόμων διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας που ασχολούνταν με την ορειβασία. Οι ομάδες αυτές χωρίστηκαν σύμφωνα με

τους λειτουργικούς ορισμούς. Η προσέγγιση έγινε με διάφορους τρόπους αναλόγως της ομάδας του δείγματος. Πριν την προσέγγιση έγινε απευθείας ή τηλεφωνικά ενημέρωση για τον σκοπό της έρευνας και για την διαδικασία συλλογής

Στην ομάδα των Έμπειρων ορειβατών το ερωτηματολόγιο παραδόθηκε ιδιοχείρως και είτε επιστράφηκε την ίδια στιγμή ή αργότερα πάλι με τον ίδιο τρόπο. Η προσέγγιση των μαθητών σχολών ορειβασίας έγινε είτε προσωπικά κατά την διάρκεια ενός μαθήματος ή με παράδοση των ερωτηματολογίων στον/στους αντίστοιχους εκπαιδευτές τους. Στην περίπτωση της απευθείας προσέγγισης το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε στους χώρους εκπαίδευσης (στα βουνά ή στα καταφύγια). Όταν το ερωτηματολόγιο παραδόθηκε στους εκπαιδευτές, έγινε ενημέρωση σε αυτούς για τους σκοπούς της έρευνας και τον τρόπο συμπλήρωσης της κλίμακας που έπρεπε να εξηγήσουν στους μαθητές τους. Σε αυτή την περίπτωση το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε και παραδόθηκε στους εκπαιδευτές κατά τη διάρκεια ενός μαθήματος (Σαββατοκύριακο).

Στην ομάδα των Πεζοπόρων το ερωτηματολόγιο παραδόθηκε στους αρχηγούς των αναβάσεων και έγινε ενημέρωση προς αυτούς. Αυτοί με τη σειρά τους ενημέρωσαν τα μέλη των ομάδων τους για τους σκοπούς της έρευνας και τη διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων. Τα τελευταία συμπληρώθηκαν είτε στα πούλμαν κατά την επιστροφή από την δραστηριότητα ή στους τόπους διαμονής (καταφύγια).

Κατά την παράδοση των πρώτων ερωτηματολογίων διατυπώθηκαν επιφυλάξεις για την διαφύλαξη της ανωνυμίας ή του χαρακτηρισμού μίας ομάδας. Η επιφύλαξη αυτή διατυπώθηκε γιατί στην πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου υπήρχαν «σκληρές» προσωπικές διατυπώσεις-ερωτήσεις, όπως: «μου αρέσουν τα χωρίς αναστολές άγρια πάρτυ». Έτσι κάθε ένας θα μπορούσε να δει ορισμένες χαρακτηριστικές απαντήσεις από τους συνοδοιπόρους του. Αυτό ώθησε αρκετούς να αρνηθούν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Το πρόβλημα αναφέρθηκε και στις σχολές αρχαρίων ορειβατών ήδη από τις πρώτες προσεγγίσεις. Για να λυθεί αυτό το θέμα μοιράστηκαν μαζί με τα ερωτηματολόγια και φάκελοι αλληλογραφίας όπου ο καθένας εσώκλειε το ερωτηματολόγιο του μετά τη συμπλήρωσή του. Έτσι εξασφαλίστηκε πλήρως η ανωνυμία του δείγματος.

Στατιστική ανάλυση

Για την διερεύνηση των υποθέσεων από 1 έως 5 έγινε χρήση της στατιστικής μεθόδου Ανάλυση Διακύμανσης (ANOVA), ενώ για τις υποθέσεις από 6 έως 11 έγινε χρήση της στατιστικής μεθόδου T-test με αντίστοιχη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές στην συγκεκριμένη έρευνα ορίσθηκαν το φύλο (άνδρες – γυναίκες) και το επίπεδο εμπειρίας (3 ομάδες), ενώ ως εξαρτημένες μεταβλητές ορίσθηκαν οι επί μέρους επιδόσεις στις τέσσερις υποκλίμακες α) ΑΔΠ, β) ΑΕ, γ) μΑ, δ) ΑΑ) και ως ε) η συνολική επίδοση στην κλίμακα Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων των ορειβατών.

IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Περιγραφικά χαρακτηριστικά των μεταβλητών

Ο μέσος όρος των επιδόσεων των ατόμων του δείγματος για την κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ και κάθε υποκλίμακα, διαχωρίστηκε ανά επίπεδο εμπειρίας. Ο δείκτης εσωτερικής συνοχής της γενικής κλίμακας ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ και των υποκλιμάκων της, για το κύριο δείγμα της έρευνας, ήταν μικρότερος από τις αντίστοιχες τιμές κατά τη φάση της τροποποίησης, εμφανίζοντας την μικρότερη τιμή στην υποκλίμακα ‘μη Αναστολή’ ($\alpha=.46$). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 4.

Πίνακας 4: Μέσος όρος τιμών στην κλίμακα ΑΔΣ ανά ομάδα εμπειρίας

		Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων			Cronbach's Alpha
	Αριθμός θεμάτων	ΜΟ	ΤΑ		
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	10	Έμπειροι	8.15	1.680	
		Αρχάριοι	7.78	2.120	
		Πεζοπόροι	6.91	2.410	
		Σύνολο	7.46	2.253	
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	10	Έμπειροι	7.41	1.986	
		Αρχάριοι	7.00	2.015	
		Πεζοπόροι	6.16	2.136	
		Σύνολο	6.69	2.106	
Μη Αναστολή ΜΑ	10	Έμπειροι	6.59	2.171	
		Αρχάριοι	4.94	2.093	
		Πεζοπόροι	4.30	2.161	
		Σύνολο	4.82	2.208	
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	10	Έμπειροι	3.78	2.006	
		Αρχάριοι	3.27	1.847	
		Πεζοπόροι	3.14	1.751	
		Σύνολο	3.26	1.824	
Συνολική ΑΔΣ	40	Έμπειροι	25.93	4.914	
		Αρχάριοι	23.08	5.388	
		Πεζοπόροι	20.58	5.385	
		Σύνολο	22.31	5.573	

Διαφορές στην κλίμακα της Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων μεταξύ ορειβατών διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας

Η διερεύνηση αυτή αφορούσε τις ερευνητικές υποθέσεις 1-5. Η ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) για τη διερεύνηση των διαφορών των τιμών μεταξύ των υποομάδων έδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των τριών υποομάδων εμπειρίας στις υποκλίμακες ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας’ ($F=(2,324)7.9$, $p<.001$), ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ ($F=(2,324)13.66$, $p<.001$), ‘μη Αναστολή’ ($F=(2,324)7.15$, $p<.01$) και την γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ ($F=(2,324)14.85$, $p<.001$). Στην υποκλίμακα ‘Αποφυγή της Ανίας’ δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ($F=(2,324) 1.39$, $p=n.s.$).

Αναλυτικότερα, ανάλυση post hoc Scheffe έδειξε ότι στατιστικά σημαντικές διαφορές υπήρχαν μεταξύ και των τριών ομάδων μόνο στην υποκλίμακα ‘μη-Αναστολή’ και την γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’, όπου η υποομάδα των Έμπειρων ορειβατών σημείωσε υψηλότερες επιδόσεις ($M=25.93$) σε σχέση με την υποομάδα των Αρχάριων και των Πεζοπόρων ($M=23.08$ και $M=20.58$ αντίστοιχα). Στις υποκλίμακες ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας’ και ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μόνο μεταξύ της υποομάδας των Έμπειρων και των Πεζοπόρων καθώς και των Αρχάριων και των Πεζοπόρων, όπως φαίνεται και στον πίνακα 5.

Διερεύνηση των διαφορών των επιδόσεων μεταξύ μόνο των γυναικών της υποομάδας των Αρχάριων ορειβατών και των Πεζοπόρων έδειξε ότι υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές όσον αφορά την υποκλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας’ ανάμεσα στις δύο υποομάδες ($t=2.79$, $df=104.07$, $p<.01$). Ο μέσος όρος τιμών που σημείωσαν οι Αρχάριες ($M=7.98$, $SD=2.04$) ήταν υψηλότερος από αυτόν των Πεζοπόρων γυναικών ($M=6.77$, $SD=2.41$). Αντίστοιχα, η διαφορά των επιδόσεων στην υποκλίμακα ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ ήταν στατιστικά σημαντική ανάμεσα στις δύο υποομάδες ($t=3.17$, $df=98.63$, $p<.01$). Ο μέσος όρος τιμών που σημείωσαν οι Αρχάριες ($M=7.63$, $SD=1.75$) ήταν υψηλότερος από αυτόν των Πεζοπόρων γυναικών ($M=6.53$, $SD=1.8$).

Πίνακας 5: Ανάλυση post hoc Scheffe (ANOVA) των διαφορετικών επιπέδων εμπειρίας και της επίδοσης στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ και τις υποκλίμακες της.

Μεταβλητή	Εμπειρία	ΜΟ	Εμπειρία	Mean	Std. Error	Sig.
				Difference (I-J)		
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	Έμπειροι	8.15	Αρχάριοι	.368	.459	
			Πεζοπόροι	1.239(*)	.467	p<.05
	Αρχάριοι	7.78	Έμπειροι	-.368	.459	
			Πεζοπόροι	.871(*)	.257	p<.01
	Πεζοπόροι	6.91	Έμπειροι	-1.239(*)	.467	p<.05
			Αρχάριοι	-.871(*)	.257	p<.01
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	Έμπειροι	7.41	Αρχάριοι	.407	.428	
			Πεζοπόροι	1.248(*)	.436	p<.05
	Αρχάριοι	7.00	Έμπειροι	-.407	.428	
			Πεζοπόροι	.841(*)	.240	p<.01
	Πεζοπόροι	6.16	Έμπειροι	-1.248(*)	.436	p<.05
			Αρχάριοι	-.841(*)	.240	p<.01
Μη Αναστολή μΑ	Έμπειροι	6.59	Αρχάριοι	1.652(*)	.441	p<.001
			Πεζοπόροι	2.297(*)	.449	p<.001
	Αρχάριοι	4.94	Έμπειροι	-1.652(*)	.441	p<.001
			Πεζοπόροι	.645(*)	.247	p<.05
	Πεζοπόροι	4.30	Έμπειροι	-2.297(*)	.449	p<.001
			Αρχάριοι	-.645(*)	.247	p<.05
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	Έμπειροι	3.78	Αρχάριοι	.504	.378	
			Πεζοπόροι	.641	.385	
	Αρχάριοι	3.27	Έμπειροι	-.504	.378	
			Πεζοπόροι	.137	.212	
	Πεζοπόροι	3.14	Έμπειροι	-.641	.385	
			Αρχάριοι	-.137	.212	
Συνολική ΑΔΣ	Έμπειροι	25.93	Αρχάριοι	2.843(*)	1.109	p<.05
			Πεζοπόροι	5.350(*)	1.130	p<.001
	Αρχάριοι	23.08	Έμπειροι	-2.843(*)	1.109	p<.05
			Πεζοπόροι	2.508(*)	.622	p<.001
	Πεζοπόροι	20.58	Έμπειροι	-5.350(*)	1.130	p<.001
			Αρχάριοι	-2.508(*)	.622	p<.001

*Ο βαθμός σημαντικότητας ορίστηκε στο $p<.05$

Στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ της υποομάδας των Αρχάριων γυναικών και των Πεζοπόρων ($t=2.93$, $df=93,91$, $p<.05$). Ο μέσος όρος τιμών που σημείωσαν οι Αρχάριες ($M=23.57$, $SD=5.2$) ήταν υψηλότερος από αυτόν των Πεζοπόρων γυναικών ($M=20.66$, $SD=4.91$), (πίνακας 6).

Πίνακας 6: Ανάλυση T-test του δείγματος των γυναικών διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας

	Εμπειρία	ΜΟ	t	df	Sig. (2-tailed)
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	Αρχάριες	7.98	2.795	104.074	p<.01
	Πεζοπόροι	6.77			
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	Αρχάριες	7.63	3.174	98.631	p<.01
	Πεζοπόροι	6.53			
Μη Αναστολή ΜΑ	Αρχάριες	4.43	1.025	100.670	
	Πεζοπόροι	4.06			
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	Αρχάριες	3.52	1.175	89.352	
	Πεζοπόροι	3.13			
Συνολική ΑΔΣ	Αρχάριες	23.57	2.935	93.916	p<.05
	Πεζοπόροι	20.66			

Διαφορές στην Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων μεταξύ ορειβατών διαφορετικού φύλου

Η διερεύνηση αυτή αφορούσε τις ερευνητικές υποθέσεις 6-10. Διερεύνηση της διαφοράς των επιδόσεων στην υποκλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας’ μεταξύ των δύο φύλων, έδειξε υψηλότερο μέσο όρο επιδόσεων για τους άντρες (M=7.54, SD=2.21) σε σχέση με τις γυναίκες (M=7.29, SD=2.33) αλλά μη σημαντικό σε στατιστικό επίπεδο (t=.967, df=325, p = n.s.).

Στην υποκλίμακα ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γυναίκες (M=7.00, SD=1.86) σημείωσαν υψηλότερο μέσο όρο επιδόσεων σε σχέση με τους άντρες (M=6.54, SD=2.205) αλλά η διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα οριακά δεν ήταν στατιστικά σημαντική (t=-1.96, df=325, p=n.s.).

Στην υποκλίμακα ‘μη Αναστολή’ τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα των συμμετεχόντων (t=3.47, df=325, p<.001). Ο μέσος όρος τιμών που σημείωσαν οι άντρες ήταν υψηλότερος (M=5.11, SD=2.3) από αυτόν που σημείωσαν οι γυναίκες (M=4.22, SD=1.87). Αντίθετα στην υποκλίμακα ‘Αποφυγή της Ανίας’ οι γυναίκες σημείωσαν υψηλότερο μέσο όρο τιμών (M=3.30, SD=1.68) σε σχέση με τους άντρες (M=3.24, SD=1.89) αλλά μη σημαντικό σε στατιστικό επίπεδο (t=-.25, df=325, p=n.s.).

Τέλος, στη γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ δεν σημειώθηκε διαφορά σημαντική σε στατιστικό επίπεδο μεταξύ των δύο φύλων των συμμετεχόντων ($t=.92$, $df=325$, $p=n.s.$). Ο μέσος όρος τιμών που σημείωσαν οι άντρες ($M=22,51$, $SD=5.74$) ήταν υψηλότερος από τον αντίστοιχο των γυναικών ($M=21,51$, $SD=5.22$).

Πίνακας 7: Ανάλυση T-test των επιδόσεων των δύο φύλων στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’

	Φύλο	ΜΟ	ΤΑ	t	df	p
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	Άντρες	7.54	2.212	.967	325	
	Γυναίκες	7.29	2.336			
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	Άντρες	6.54	2.205	-1.961	248.290	.051
	Γυναίκες	7.00	1.860			
Μη Αναστολή μΑ	Άντρες	5.11	2.302	3.476	325	P<.001
	Γυναίκες	4.22	1.876			
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	Άντρες	3.24	1.892	-.253	325	
	Γυναίκες	3.30	1.687			
Συνολική ΑΔΣ	Άντρες	22.51	5.740	.929	325	
	Γυναίκες	21,90	5.220			

Προκειμένου να διερευνηθεί αν το δείγμα των γυναικών που ανήκαν στην υποομάδα των Αρχαρίων επηρέαζε σημαντικά την διαμόρφωση των μέσων όρων των τιμών του γυναικείου φύλου στην κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ αφαιρέθηκε το δείγμα της ομάδας των Πεζοπόρων ($N=132$). η συμμετοχή των γυναικών στις υπόλοιπες δύο ομάδες διαμορφώθηκε στο 30,87%. Ανάλυση T-test χωρίς το δείγμα από την ομάδα των Πεζοπόρων (μόνο Έμπειροι & Αρχάριοι, $N=195$, Άντρες $N=149$ – Γυναίκες $N=46$) έδειξε ότι υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις επιδόσεις μεταξύ των δύο φύλων μόνο στις υποκλίμακες ‘Αναζήτηση νέων Εμπειριών’ ($t=-2.43$, $df=86.47$, $p<.05$) και ‘μη Αναστολή’ ($t=2.66$, $df=193$, $p<.05$) όπως και στην προηγούμενη ανάλυση. Όμως, ο μέσος όρος τιμών των γυναικών ($M=23.57$, $SD=5.2$) στη γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ ήταν ελάχιστα υψηλότερος από αυτόν των αντρών ($M=23.45$, $SD=5.48$), αλλά μη σημαντικός σε στατιστικό επίπεδο ($t=-130$, $df=78.28$, $p=n.s.$). Αναλυτικά τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 8.

Πίνακας 8: Ανάλυση T-test των δύο φύλων χωρίς το δείγμα των Πεζοπόρων

		ΜΟ	ΤΑ	t	df	Sig. (2-tailed)
Αναζήτηση Διέγερσης Περπτείας ΑΔΠ	Άντρες	7.79	2.075	-.557	75.685	
	Γυναίκες	7.98	2.049			
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	Άντρες	6.88	2.056	-2.432	86.470	p<.05
	Γυναίκες	7.63	1.756			
Μη Αναστολή μΑ	Άντρες	5.40	2.236	2.661	193	p<.05
	Γυναίκες	4.43	1.797			
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	Άντρες	3.29	1.893	-.755	77.828	
	Γυναίκες	3.52	1.810			
Συνολική ΑΔΣ	Άντρες	23.45	5.480	-.130	78.280	
	Γυναίκες	23,57	5,205			

Διαφορές στην Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων μεταξύ ορειβατών διαφορετικής ηλικίας

Η διερεύνηση αυτή αφορούσε στην ερευνητική υπόθεση 11.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων’ μεταξύ των ορειβατών των δύο υποομάδων ηλικίας ($t=4,16$, $df=325$, $p<.001$). Οι νεότεροι (18-35 χρονών) σημείωσαν μέσο όρο τιμών ($M=23,60$, $SD=23.6$) μεγαλύτερο από αυτόν της δεύτερης υποομάδας ($M=21,19$, $SD=5.81$). Αντίστοιχα, παρουσιάστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε όλες τις υποκλίμακες εκτός από την ‘Αποφυγή της Ανίας’ ($t=1.08$, $df=320.34$, $p=n.s.$). Τα αναλυτικά αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 9.

Πίνακας 9: Ανάλυση T-test των επιδόσεων στην κλίμακα ΑΔΣ σε σχέση την ηλικία

	Ηλικία	ΜΟ	ΤΑ	t	df	Sig. (2-tailed)
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	18-35	7.89	1.961	3.368	325	p< .01
	36-70	7.06	2.434			
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	18-35	6.97	2.016	2.351	324.999	p< .05
	36-70	6.43	2.160			
Μη Αναστολή μΑ	18-35	5.27	2.049	3.690	324.601	p< .001
	36-70	4.39	2.271			
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	18-35	3.37	1.873	1.086	320.340	
	36-70	3.15	1.776			
Συνολική ΑΔΣ	18-35	23.60	4.999	4.165	325	p< .001
	36-70	21,09	5,819			

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τροποποίηση της κλίμακας 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων'

Στο πρώτο στάδιο της τροποποίησης έγινε προσπάθεια να ελεγχθεί η ακριβής μετάφραση της κλίμακας Sensation Seeking-Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων του Zuckerman (1994) ώστε να εφαρμοστεί στον ελληνικό πληθυσμό.

Τα ευρήματα έδειξαν ότι η αυτολεξεί μετάφραση της κλίμακας δεν μπορούσε να έχει εφαρμογή στον ελληνικό πληθυσμό και γι' αυτό έγιναν γλωσσικές τροποποιήσεις που προτάθηκαν από τους μεταφραστές και τους ειδικούς επιστήμονες για να αποδοθεί το νόημα. Ακόμα έγιναν τροποποιήσεις σε όρους που είχαν πάψει να βρίσκονται στην καθομιλουμένη, το ίδιο είχε απασχολήσει και τους συντάκτες της αρχικής κλίμακας σε κάθε επόμενη έκδοση του (IV, V, VI).

Η υψηλή συσχέτιση που εμφάνισαν όλες οι υποκλίμακες και η γενική κλίμακα ΑΔΣ δείχνουν ότι οι προτιμήσεις στην επαναμέτρηση δεν διέφεραν σημαντικά από αυτές της πρώτης μέτρησης. Επομένως μπορεί να υποτεθεί ότι οι ερωτήσεις ήταν κατανοητές στην ελληνική απόδοση τους. Το ίδιο μπορεί να υποτεθεί και από την ανάλυση T-test που έδειξε καμία σημαντική διαφορά στους MO κάθε ερώτησης/διατύπωσης μεταξύ της μέτρησης και της επαναμέτρησης, εφόσον οι ερωτώμενοι απάντησαν με μικρή ως μηδενική απόκλιση για κάθε ερώτηση σημαίνει ότι κάθε ερώτηση ήταν κατανοητή και γι' αυτό απαντήθηκε το ίδιο.

Συγκρινόμενες οι ομάδες με καλή και όχι καλή γνώση των αγγλικών δεν διαπιστώθηκε ότι είχαν σημαντικές διαφορές σε κάποια από τις υποκλίμακες ή την γενική κλίμακα σε ότι αφορά την μέτρηση-επαναμέτρηση. Η ομάδα που έλαβε το κλίμακα στην επαναμέτρηση στην αγγλική γλώσσα είχε μία ελαφρά διαφορά ($\text{sig}=0,396$) μεταξύ των δύο μετρήσεων που ίσως να σημαίνει μία μικρή ασάφεια στην μετάφραση ή στην κατανόηση των όρων στην αγγλική έκδοση. Το ίδιο ζήτημα έχει απασχολήσει και τον δημιουργό της κλίμακας (Zuckerman, 1994), ο οποίος άλλαξε όρους και εκφράσεις για να βρεθούν πιο κοντά στην τρέχουσα ορολογία και καθομιλούμενες εκφράσεις των ημερών. Ο τελευταίος ζητάει την συνδρομή κάθε ενός που μεταφράζει ή χρησιμοποιεί την κλίμακα για την βελτίωση αυτού του θέματος μέσω παραγοντικής ανάλυσης. Οι

παρατηρήσεις για την κατανόηση των ερωτήσεων-δηλώσεων ήταν λίγες, και μεμονωμένες και υπήρχαν μόνο στην πρώτη μέτρηση. Αυτό οδήγησε στην σκέψη να μην αλλάχθει περαιτέρω η κλίμακα από ότι είχε προκύψει μετά από το panel of experts.

Τα ευρήματα έδειξαν ότι η μετάφραση της κλίμακας ήταν σαφής και κατανοητή. Η μορφή αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ευρύτερο δείγμα για να σταθμιστεί στον ελληνικό πληθυσμό. Ακόμα μπορεί να απευθυνθεί σε συγκεκριμένες ομάδες ατόμων που έχουν εμπλοκή στο ρίσκο για να διαπιστωθεί κατά πόσο αυτοί ταυτίζονται με αντίστοιχους πληθυσμούς που έχουν μετρηθεί με αυτό την κλίμακα.

Διερεύνηση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων στους ορειβάτες

Όπως αναδεικνύεται από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας η περαιτέρω ενασχόληση ενός ατόμου με ένα ριψοκίνδυνο άθλημα προϋποθέτει μεγαλύτερη έκθεση του σε κινδύνους και ανάληψη μεγαλύτερων ρίσκων. Η αποτίμηση του ρίσκου έχει να κάνει με παράγοντες όπως η πρότερη εμπειρία, η αυτό-αποτελεσματικότητα καθώς και με χαρακτηριστικά της προσωπικότητας. Σε ότι αφορά την εξέταση της εμπειρίας σε σχέση με τις επιδόσεις στην κλίμακα ΑΔΣ και τις υποκλίμακες της, η εξέταση έγινε σε δύο επίπεδα, αυτό των Έμπειρων και των Αρχαρίων για να διαπιστωθεί κατά πόσο η ένταση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων είναι καθοριστική για την περαιτέρω εμπλοκή των ατόμων σε μία δραστηριότητα. Το δεύτερο επίπεδο εξέτασε το ίδιο ενδεχόμενο στο επίπεδο των περιστασιακών Πεζοπόρων και αυτών που επιζητούν να λάβουν μεγαλύτερα ρίσκα μέσα από δομημένη γνώση, δηλαδή αυτών που προκύπτουν αργότερα ως Αρχάριοι ορειβάτες.

Οι ουσιαστικές διαφορές του επιπέδου γνώσεων και εμπειριών μεταξύ ενός απόφοιτου μίας σχολής ορειβασίας αρχαρίων και ενός Πεζοπόρου είναι ότι ο Αρχάριος καλείται να διαχειριστεί περισσότερα ρίσκα όπως η διάσχιση μίας επικίνδυνης για χιονοστιβάδα πλαγιάς, το σταμάτημα μίας πτώσης σε παγωμένο χιόνι, ή ακόμα και η ανάβαση μίας παγωμένης πλαγιάς με κίνδυνο πτώσης.

Δημογραφικά διαπιστώθηκε μικρότερη συμμετοχή των γυναικών στο άθλημα της ορειβασίας στο δε επίπεδο των Έμπειρων δεν απάντησε την κλίμακα κάποια γυναίκα. Όμως όσο το επίπεδο εμπειρίας χαμήλωνε τόσο αυξανόταν το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών. Τα αίτια και οι προβληματισμοί ως προς το φύλο και τη συμμετοχή αναλύονται διεξοδικά παρακάτω.

Σε ότι αφορά την ηλικία και την συμμετοχή τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα και επιδέχονται ερμηνείας. Η συμμετοχή των νέων στην ομάδα των Έμπειρων ήταν ιδιαίτερα μικρή, περίπου στο 1/3 των πιο μεγάλων συναδέλφων τους. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί διτά, είτε ότι για να φτάσουν σε ένα καλό και αναγνωρισμένο επίπεδο εμπειρίας χρειάζονται αρκετά χρόνια, ή ότι τα άτομα αρχίζουν την εκπαίδευση τους σε μεγάλη ηλικία (Μπελογιάννης και συν., 2007). Ο πρώτος ισχυρισμός έχει βάση, αφού σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό κανονισμό της ΕΟΟΑ χρειάζονται περίπου 8 χρόνια εκπαίδευσης και δράσης στο βουνό για να αποκτήσει κάποιος το πτυχίο του Εκπαιδευτή, ενώ σύμφωνα με τον κανονισμό εκπαίδευσης του ΣΕΟΒ χρειάζονται περίπου 4 χρόνια εκπαίδευσης για να γίνει κάποιος Οδηγός Βουνού, αλλά υπάρχει προαπαιτήση σημαντικής δράσης για την είσοδο στην σχολή που πρακτικά χρειάζεται μία περίοδο 3-5 χρόνων για να επιτευχθεί, δηλαδή και σ' αυτή την περίπτωση το σύνολο της προετοιμασίας φτάνει και ξεπερνά τα 8 χρόνια.

Ο τελευταίος ισχυρισμός όμως δεν δείχνει να ευσταθεί καθότι το ποσοστό νέων που συμμετέχουν στις σχολές αρχαρίων είναι ιδιαίτερα υψηλό (68,5%). Ίσως όμως το όριο των 35 χρόνων που τέθηκε σαν προσδιορισμός νέων-παλαιότερων να είναι υψηλό, έτσι αν κάποιος αρχίσει την εκπαίδευση του στην ηλικία των 30 χρόνων αναμένεται να γίνει Εκπαιδευτής στα 38 του και ανήκει πλέον στη δεύτερη ηλικιακή κατηγορία. Αυτή η περίπτωση εξέλιξης είναι δύσκολη αφού αυτή είναι μία κρίσιμη ηλικιακή περίοδος, όπου η επαγγελματική καριέρα, η αλλαγή του οικογενειακού στάτους καθώς και η πτώση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων συν τω χρόνω είναι μάλλον ανασταλτικοί παράγοντες για να συνεχίσει κάποιος την εξέλιξη του στο χώρο της ορειβασίας (Zuckerman, 1994).

Το θέμα πρέπει να προβληματίσει τους αρμόδιους φορείς ώστε η διαδικασία εκπαίδευσης και ενασχόλησης ν' αρχίσει ν' απευθύνεται σε νεώτερα άτομα με τη διαμόρφωση νέων ελκυστικότερων προγραμμάτων και προβολής της ορειβασίας προς ένα νεανικότερο κοινό. Ο χρόνος εκπαίδευσης δεν πρέπει να μειωθεί αφού αυτά τα 8-9 χρόνια είναι απαραίτητα για την απόκτηση εμπειριών και γνώσεων για να γίνει κάποιος ικανός να συνοδεύει κόσμο στο βουνό (UIAGM-Standard of the IFMGA, 1999).

Στο εξεταζόμενο δείγμα η υποομάδα των οι Έμπειρων ορειβατών σημείωσε τιμές που δεν είχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές από τους αυτές της υποομάδας των Αρχαρίων ορειβατών στις τρεις από τις τέσσερις υποκλίμακες, ΑΔΠ, ΑΕ και ΑΑ. Αυτό θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως ότι η ένταση της αναζήτησης αυτών των διαστάσεων της

εμπλοκής στο ρίσκο που αποτυπώνουν αυτές οι υποκλίμακες δεν είναι σημαντικός παράγοντας της συστηματικότερης και βαθύτερης ενασχόλησης σε ένα ακραίο άθλημα και ότι υπάρχουν άλλοι παράγοντες που ίσως καθορίζουν περισσότερο κατά πόσο ένα άτομο θα λάβει μεγαλύτερα ρίσκα μέσα στο ίδιο το άθλημα. Τα αποτελέσματα αυτά δεν συμβαδίζουν με τη σύνοψη που κάνει ο Zuckerman (2007, p 101), που αναφέρει ότι: «Έμπειροι που έχουν μεγαλύτερη εμπειρία σε ένα ακραίο άθλημα ή ακόμα αυτοί που βιοπορίζονται από το ακραίο άθλημα δείχνουν να έχουν υψηλότερες επιδόσεις (στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ και όλες τις υποκλίμακες) από αυτούς που έχουν μικρότερη εμπειρία.».

Παρόλα αυτά παρουσιάστηκε σημαντική στατιστική διαφορά στη γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ με την υποομάδα των Έμπειρων ορειβατών ($M=25.93$) να σημειώνει υψηλότερες τιμές τόσο από αυτή των Αρχάριων ($M=23.08$) ορειβατών όσο και των Πεζοπόρων ($M=20.58$). Η διαφορά αυτή οφείλεται κυρίως στη σημαντική διαφορά τιμών που σημειώθηκε στην υποκλίμακα ‘μη Αναστολή’ επιβεβαιώνοντας εν μέρει τις έρευνες που διαπίστωσαν μεγαλύτερη επίδοση στην γενική κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ για τους Έμπειρους τόσο στο χώρο της ορειβασίας όσο και σε άλλα ακραία αθλήματα (Zuckerman 2007; Zuckerman 1994). Η υποομάδα των Έμπειρων ορειβατών βρέθηκε να έχει πολύ υψηλότερες τιμές με σημαντική στατιστική διαφορά τόσο από την υποομάδα των Αρχαρίων όσο και από αυτή των Πεζοπόρων στην υποκλίμακα ‘μη-Αναστολή’. Θα μπορούσε λοιπόν η χαμηλή Αναστολή να είναι ο κινητήριος μοχλός για κάποιους που αναζητούν μεγαλύτερες συγκινήσεις στην ορειβασία που περιέχουν σημαντικό ρίσκο. Η υπόθεση αυτή υποστηρίζεται από τους Diehm & Armatas (2004) που διαπίστωσαν σημαντικές διαφορές μεταξύ αθλητών υψηλού ρίσκου και άλλων χαμηλού, εν μέρει όμως όχι και από την Goma-i-Freixanet, (1991) που διαπίστωσε χαμηλότερη μη-Αναστολή στους έμπειρους ορειβάτες από τους αρχάριους και τους αθλητές χαμηλού ρίσκου. Οι Slinger και Rudestam (1997) και Delle Fave et al (2003) αναφέρουν ότι παράγοντες όπως η αυτό-αποτελεσματικότητα, η εμπειρία και η απόκτηση γνώσεων, όχι όμως η αναζήτηση της Διέγερσης-Συναισθημάτων, καθορίζουν σημαντικά το αντιλαμβανόμενο ρίσκο και μπορεί να ωθήσουν ένα άτομο να αναλάβει μεγαλύτερα ρίσκα.

Όμως τόσο οι Έμπειροι ορειβάτες όσο και οι Αρχάριοι ορειβάτες παρουσίασαν σημαντικά υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα ΑΔΣ και τις υποκλίμακες ΑΔΠ, ΑΕ, ΜΑ και ΑΑ σε σχέση με τους Πεζοπόρους. Αυτό θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως ότι η ένταση

της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων και οι παράγοντες που αποτελούν αυτό το σύμπλεγμα είναι καθοριστικό στοιχείο για την περαιτέρω ενασχόληση των ατόμων με το άθλημα της ορειβασίας, το οποίο όμως παύει να ισχύει σε ανώτερο επίπεδο εμπειρίας (Goma-i-Freixanet, 1991). Τα συμπεράσματα αυτά συμφωνούν και με πολλά άλλα που υποδεικνύουν ότι τα άτομα που ασχολούνται με ένα ριψοκίνδυνο άθλημα έχουν έντονη την Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων, εντονότερη άλλων που ασχολούνται με αθλήματα χαμηλού ρίσκου (Zuckerman, 2007). Διαμορφώνονται λοιπόν δύο μεγαλύτερες ομάδες, των ορειβατών (Εμπειρων και Αρχάριων) και των πεζοπόρων, που η ένταση του χαρακτηριστικού γνώρισματος της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων καθορίζει και το αναλαμβανόμενο ρίσκο και κατ' επέκταση την ενασχόληση τους με το άθλημα της ορειβασίας.

Επιπροσθέτως, ακόμα και όταν εξετάστηκε η επίδοση στην κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' και τις υποκλίμακες της και οι τυχόν διαφορές μεταξύ των υποομάδων εμπειρίας μόνο στο δείγμα των γυναικών, οι γυναίκες ορειβάτες (μόνο Αρχάριες) είχαν υψηλότερες επιδόσεις με σημαντική στατιστική διαφορά από τις γυναίκες Πεζοπόρους στην γενική κλίμακα και όλες και τις υποκλίμακες της, γεγονός που δηλώνει ότι η κλίμακα 'Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων' μπορεί να διερευνήσει χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των γυναικών όπως η προδιάθεση προς το ρίσκο.

Σύμφωνα με τ' αποτελέσματα οι υποθέσεις 1, 2, 3 και 5 επιβεβαιώνονται μερικώς, για τις δύο προαναφερθείσες ομάδες των ορειβατών (Εμπειροι και Αρχάριοι) και των πεζοπόρων, ενώ η υπόθεση 4 που αφορούσε το χαρακτηριστικό γνώρισμα 'μη-Αναστολή' επιβεβαιώνεται πλήρως.

Σε ότι αφορά τη σχέση των δύο φύλων με την Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων δεν ήταν δυνατό να εξαχθούν συμπεράσματα για τους Έμπειρους ορειβάτες γιατί καμία γυναίκα δεν απάντησε την κλίμακα. Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί λογικό γιατί οι γυναίκες που θα μπορούσαν να ενταχθούν σε αυτή την ομάδα ήταν μόλις πέντε, οπότε με δεδομένα τα δημογραφικά τους στοιχεία δεν μπορούσε να εξασφαλιστεί η ανωνυμία τους. Επομένως οι υποθέσεις 6-10 περιορίστηκαν μόνο στη σύγκριση δύο γενικότερων ομάδων, των ορειβατών και των πεζοπόρων.

Στο εξεταζόμενο δείγμα δεν παρουσιάστηκαν σημαντικές στατιστικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στην γενική κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' και στις υποκλίμακες 'Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας' και 'Αποφυγή της Ανίας'. Τα

αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με το σύνολο των μελετών που διαπίστωσαν υψηλότερες επιδόσεις των ανδρών έναντι των γυναικών σε όλες τις υποκλίμακες και τη γενική κλίμακα (Braathen & Svebak, 1992; Zuckerman, 1994). Οι μελέτες αυτές υποστήριξαν ότι η μεγαλύτερη ένταση της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων ωθούσε τους άντρες να συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε δραστηριότητες που περιείχαν ρίσκο, πράγμα που δεν μπορεί να υποστηρίξει η παρούσα έρευνα. Αντιθέτως από ότι αναμενόταν οι γυναίκες είχαν υψηλότερη επίδοση στην κλίμακα 'Αναζήτηση νέων Εμπειριών'. Ακόμα κι όταν απομονώθηκε η υποομάδα των Πεζοπόρων οι γυναίκες εξακολούθησαν να έχουν αντίστοιχα αποτελέσματα, δηλαδή μη σημαντικές στατιστικές διαφορές στις τιμές που σημείωσαν, σε σχέση με τους άντρες των υποομάδων των Έμπειρων και Αρχαρίων ορειβατών. Τέλος όταν μετρήθηκε η επίδοση αυτής της υποκλίμακας μόνο μεταξύ των γυναικών, διαπιστώθηκε ότι οι γυναίκες που ανήκαν στην υποομάδα των Αρχαρίων είχαν σημαντικά υψηλότερη επίδοση από αυτές της ομάδας των Πεζοπόρων ($t=2.04$, $df=44$, $p<.05$).

Σε συνδυασμό με τα προηγούμενα αποτελέσματα θα μπορούσε να υποτεθεί ότι η αναζήτηση Νέων Εμπειριών δείχνει να ωθεί τις γυναίκες ν' ασχοληθούν με δραστηριότητες υψηλού ρίσκου και μάλιστα να ασχοληθούν πιο συστηματικά και βαθιά σε σχέση με άλλες που δεν έχουν τόσο έντονο αυτό το χαρακτηριστικό γνώρισμα. Επομένως οι Ελληνίδες γυναίκες δείχνουν ν' ασχολούνται με την ορειβασία προσπαθώντας να βιώσουν νέες Εμπειρίες και όχι απαραίτητα την 'αδρεναλίνη' που προσφέρει ως ακραίο άθλημα. Αυτή είναι μία υπόθεση που μπορεί να συνδυαστεί και με τα ευρήματα του Zuckerman, (1994) που αναφέρει ότι η σύγχρονη δυτική γυναίκα έχει ωριμάσει μέσα στην κοινωνία και είναι «ανοιχτή» σε νεωτερισμούς μέσα από τις αισθήσεις και το life style, ενώ οι άντρες την αναζήτηση τους αυτή την εκδηλώνουν μέσω των δραστηριοτήτων, αλλά και των Kerr και Viaminkx, (1996) που ανέφεραν ότι οι γυναίκες βιώνουν εντονότερα το ρίσκο μίας δραστηριότητας και ότι αυτό ίσως λειτουργεί σαν παράγοντας αποφυγής της δραστηριότητας. Οι Ball και συν., (1984) ανέφεραν ότι η αναζήτηση νέων Εμπειριών αυξανόταν μέχρι την ηλικία των 49 χρόνων ενώ μία παλαιότερη έρευνα είχε διαπιστώσει μικρότερη αναζήτηση νέων Εμπειριών σε πολύ νέες γυναίκες (Magaro, Smith, Cionini & Velicogna, 1979, in Zuckerman 1994). Επομένως μπορεί να υποστηριχτεί ότι διάφοροι κοινωνικοί λόγοι ενισχύουν την αναζήτηση νέων Εμπειριών στις γυναίκες η οποία διαμορφώνεται συν τω χρόνω, είναι δε ένα μέσο έκφρασης των σύγχρονων γυναικών.

Τα ευρήματα αυτά μπορούν να συνδυαστούν με την επίδοση των γυναικών στην κλίμακα μη-Αναστολή (μΑ) που ήταν χαμηλότερη από αυτή των αντρών καθώς και με την επίδοση των εμπειρών στην ίδια κλίμακα που είχαν υψηλότερη επίδοση έναντι όλων των άλλων· εκεί βρίσκονταν μόνο άντρες. Μία διαφαινόμενη σχέση είναι ότι κάποιες γυναίκες συμμετέχουν στην ορειβασία επειδή διαφέρουν από άλλες ως προς την ένταση της Αναζήτησης νέων Εμπειριών αλλά αυτό είναι καθοριστικός παράγοντας μέχρι ενός σημείου όπου οι αναστολές τους είναι ιδιαίτερα έντονες σε σημείο του να τις αποτρέπουν από το να συνεχίσουν βαθύτερα και επικινδυνότερα στο άθλημα, από εκεί και μετά συνεχίζουν κυρίως οι άντρες που έχουν χαμηλότερες αναστολές.

Επομένως τίθεται το θέμα ποιες μπορεί να είναι αυτές οι αναστολές, μπορεί να είναι κοινωνικές όπως υποστηρίζουν οι Kerr και συν., (2004), βιολογικές (Zuckerman, 1994), τα διαφορετικά κίνητρα, ή διαφορές στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας (Slanger & Rudestam, 1997). Το ότι υπάρχουν ελάχιστες γυναίκες που ασχολούνται συστηματικά και βαθιά με την ορειβασία δείχνει να είναι ένα αντικείμενο που χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση.

Η υπόθεση 11 επιβεβαιώθηκε πλήρως. Οι νεότεροι είχαν υψηλότερες επιδόσεις στην γενική κλίμακα ΑΔΣ και τις υποκλίμακες ΑΔΠ, ΑΕ, μ-Α, όχι όμως στην κλίμακα Αποφυγή της Ανίας (ΑΑ). Βάσει των παραπάνω ευρημάτων επιβεβαιώνονται άλλα παλαιότερα που υποστήριζαν το ίδιο (Zuckerman, 2007). Οι νεότεροι δείχνει να συμμετέχουν γιατί έχουν μεγαλύτερη ανάγκη να αναζητήσουν την ιδανική διέγερση μέσα από ακραία αθλήματα, θέλουν να βιώσουν νέες Εμπειρίες και έχουν χαμηλές Αναστολές. Το στοιχείο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τον προγραμματισμό της διάδοσης της ορειβασίας από τους αρμόδιους φορείς. Η ορειβασία και κατ' επέκταση η αναρρίχηση θα πρέπει να γίνει προσπάθεια να απευθύνεται σε νέα άτομα προς μύηση. Ενώ όμως η αναρρίχηση είναι πιο διαδεδομένη ανάμεσα στους νέους που επιθυμούν ν' ασχοληθούν με τ' αθλήματα του βουνού, η ορειβασία δεν είναι τόσο ελκυστική, για διάφορους λόγους.

Η διαπίστωση ότι οι νεότεροι δεν συμμετέχουν σε πεζοπορικές εκδρομές θα πρέπει να προβληματίσει τους αρμόδιους ώστε να δομήσουν νέα ελκυστικά προγράμματα για τους νέους, να δημιουργηθούν κίνητρα και να προβληθούν εναλλακτικές μορφές ορειβασίας όπως η διάσχιση ποταμών, οι διασχίσεις ορεινών όγκων με συνδυασμό εθελοντικής εργασίας, η ανάβαση ενός βουνού και η κατάβαση του με βάρκες ποταμού, κ.α.

Το ότι δεν διαπιστώθηκε κάποια στατιστικά σημαντική διαφορά στην κλίμακα ‘Αποφυγή της Ανίας’ (AA) μεταξύ νεότερων και ‘γηραιότερων’ θα μπορούσε να δεικνύει ότι οι λόγοι που συμμετέχουν οι Έλληνες στην ορειβασία δεν είναι επειδή είναι βαρυστημένοι με την καθημερινή ζωή τους ή ότι οι νεότεροι συμμετέχουν περισσότερο επειδή η ζωή τους είναι μονότονη και ανιαρή. Οι λόγοι της συμμετοχής θα πρέπει να διερευνηθούν και εκτός των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των ατόμων. Παρόλα αυτά ο Roberti (2004) αναφέρει ότι η ένταση του χαρακτηριστικού γνωρίσματος ‘Αποφυγή της Ανίας’ δεν επηρεάζεται με τον χρόνο, οπότε οι νεότεροι θα συμμετέχουν περισσότερο σε ακραία αθλήματα για όλους τους άλλους λόγους που προαναφέρθηκαν.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έρευνα είναι η πρώτη που εξάγει συμπεράσματα για πληθυσμούς ατόμων που ασχολούνται με ακραία αθλήματα στην Ελλάδα. Τα συμπεράσματα της πρέπει να εκτιμηθούν με επιφύλαξη για δύο λόγους. Πρώτον, χρειάζεται ένα πολύ μεγαλύτερο δείγμα για να σταθμιστεί αποτελεσματικά η κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος' στον ελληνικό πληθυσμό με επιλογή και εξέταση και άλλων ιδιαίτερων ομάδων με κλίση προς το ρίσκο αλλά και ομάδων γενικού πληθυσμού. Δεύτερον, τα συμπεράσματα αν και προκύπτουν μέσα από τ' αποτελέσματα μπορούν να λειτουργήσουν μόνο ως ενδεικτικά. Χρειάζεται ακόμα μεγαλύτερο δείγμα ορειβατών ώστε ν' αποκρυσταλλωθεί η εικόνα του/της Έλληνα/ίδας ορειβάτη.

Μέσα από τα συμπεράσματα προέκυψαν και προβληματισμοί οι οποίοι δεν μπορούν ν' ανιχνευθούν μόνο μέσα από την κλίμακα 'Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων' το οποίο εξετάζει μόνο ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της προσωπικότητας του ατόμου. Χρειάζεται ένα συνδυασμός αυτών των αποτελεσμάτων και με άλλα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας ώστε να εξαχθούν πιο πλήρη συμπεράσματα για τους λόγους που ωθούν τα άτομα να ασχολούνται με την ορειβασία.

VII. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Ως εργαλείο μέτρησης του χαρακτηριστικού γνωρίσματος της Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων η κλίμακα ‘Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος’ έδειξε ότι μπορεί να φωτίσει την προδιάθεση για την ανάληψη ρίσκων στα πλαίσια της αθλητικής αναψυχής και του αθλητισμού που ήταν ένα από τα ζητούμενα της έρευνας. Παρόλα αυτά χρειάζεται ο συνδυασμός των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη χρήση της κλίμακας με άλλα που διερευνούν ευρύτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και των κινήτρων του ατόμου για να εξαχθούν πιο πλήρη συμπεράσματα γιατί κάποιος αναλαμβάνει κάποια ρίσκα ενώ άλλα όχι.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Apter, M.J. (2001). An introduction to reversal theory. In M.J. Apter (Ed.), *Motivational styles in everyday life: A guide to reversal theory* (3-35). Washington, DC: American Psychological Association.

Ball, I.L., Farnill, D. & Wangeman, J.F. (1984). Sex and age differences in sensation seeking: Some national comparisons. *British Journal of Psychology*, 75, 257-265.

Banville, D., Desrosiers, P. & Genet-Volet, Y. (2000). Translating questionnaires and inventories using a cross-cultural translation technique. *Journal of Teaching in Physical Education*, 19, 374-387

Braathen, E.T. & Svebak, S. (1992). Motivational differences among talented teenage athletes: The significance of gender, type of sport and level of excellence. *Scandinavian Journal of Medicine, Science and Sports*, 2, 153-159.

Breivik, G. (1999). Personality, sensation seeking and risk taking among top level climbers, parachute jumpers and white water kayakers. In G. Breivik (Ed.), *Personality, sensation seeking and arousal in high risk sports* (8-26). Oslo: The Norwegian University of Sport and Physical Education.

Celsi, R.L., Rose, R.L. & Leigh, T.W. (1993). An exploration of high-risk leisure consumption through skydiving. *Journal of Consumer Research*, 20, 1-23.

Chirivella, E.C., & Martinez, L.M. (1994). The sensation of risk and motivational tendencies in sports: An empirical study. *Personality and Individual Differences*, 16, 777-786.

Cogan, N. & Brown, R.I.F. (1999). Metamotivational dominance, states and injuries in risk and safe sports. *Personality and Individual Differences*, 27, 503-518.

Connolly, P.M. (1981). An exploratory study of adults engaging in the high-risk sport of skiing. Masters Thesis, Rutgers University.

Csikzentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. In E. C. Creyer, W. T. Ross & D. Evers (2003), Risky recreation: An exploration of factors influencing the likelihood of participation and the effects of experience. *Leisure Studies*, 22, 239-253.

Cronin, C. (1991). Sensation seeking among mountain climbers. *Personality and Individual Differences*, 12, 653–654.

Delle Fave, A., Bassi, M. & Massimini, F. (2003). Quality of experience and risk perception in high-altitude rock climbing. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15, 82–98.

Diehm, R. & Armatas, C. (2004). Surfing: An avenue for socially acceptable risk-taking, satisfying needs for sensation seeking and experience seeking. *Personality and Individual Differences*, 36, 663-677.

Δημητρίου Ε. Χ. (1986) Το ερωτηματολόγιο προσωπικότητας (Eysenck Personality Questionnaire): στάθμιση στον ελληνικό πληθυσμό, ενήλικο και παιδικό [The Eysenck Personality Questionnaire (EPQ): The validity of the Greek, adult and junior, version]. *Εγκέφαλος* 23, 41-54.

Eachus, P. (2004). Using the Brief Sensation Seeking Scale (BSSS) to predict holiday preferences. *Personality and Individual Differences*, 36,141–153.

Ekelund, J., Lichtermann, D., Jarvelin, M., & Peltonen, L. (1999). Association between novelty seeking and the type 4 dopamine receptor gene in a large Finnish cohort sample. *American Journal of Psychiatry*, 156, 1453-1455.

Elmes, M. & Barry, D. (1999). Deliverance, denial and the death zone: a study of narcissism and regression in the 1996 Everest climbing disaster. *Journal of Applied Behavioural Science*, 35(2), 163–187.

Eysenck, H. J. (1967). *The biological basis of personality*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.

Ewert, A. (1985). Why people climb: the relationship of participant motives and experience level to mountaineering. *Journal of Leisure Research*, 17(3), 241–250.

Goma-i-Freixanet, M. (1991). Personality profile of subjects engaged in high physical risk sports. *Personality and Individual Differences*, 12, 1087–1093.

Gray M., J. & Wilson, A., M., (2007). A detailed analysis of the reliability and validity of the sensation seeking scale in a UK sample. *Personality and Individual Differences* 42 641–651.

Greyer, E.H., Ross, W.T. & Evers, D. (2003). Risky recreation: an exploration of factors influencing the likelihood of participation and the effects of experience. *Leisure Studies*, 22, 239–253.

Cronbach, L., J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.

Hans Eysenck ημερομηνία ανάκτησης 16/12/08 από http://en.wikipedia.org/wiki/Hans_Eysenck

Heino A., van der Molen H.H. & Wilde J. S. G. (1996). Differences in risk experience between sensation avoiders and sensation seekers. *Personality Individual Differences* Vol. 20, No. I, pp. 7 I-79.

Hill, B.J. (1995, September). A guide to adventure travel. *Parks and Recreation*, 56–65.

Jack, S.J., & Ronan, K.R. (1998). Sensation seeking among high and low-risk sports participants. *Personality and Individual Differences*, 25, 1063–1083.

Kajtna, T., Tusak, M. & Burnik, S. (2004). Sensation seeking in high-risk sport athletes. *Kinesiology Slovenica*, 10, 26-36.

Kerr, J.H., Au, C.K.F. & Lindner, K.J. (2004). Motivation and level of risk in male and female recreational sport participation. *Personality and Individual Differences*, 37, 1245-1253.

Kerr, J.H. & Vlaminkx, J. (1997). Gender differences in the experiences of risk. *Personality and Individual Differences*, 2, 293-295.

Κουθούρης Χ.(2009). *Υπαίθριες Δραστηριότητες Αναψυχής, Ακραία Αθλήματα Μάνατζμεντ Υπηρεσιών & Εκπαίδευση Στελεχών*. Θεσ/νίκη: Χριστοδουλίδη

Llewellyn, D., J. (2003). *The psychology of risk taking behaviour*. Unpublished Doctoral Dissertation, Strathclyde University, Glasgow, UK.

Levenson, M., R.. (1990). Risk taking and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 1073-1080.

Llewellyn, D.J., Sanchez X. (2008). Individual differences and risk taking in rock climbing. *Psychology of Sport and Exercise* 9 413–426

Lyng, S. (1990). Edgework: A social psychological analysis of voluntary risk taking. *American Journal of Sociology*, 95, 851-886.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Μπελογιάννης, Χ., Κουρτεσοπούλου, Α. και Νικηταράς, Ν. (2007). Ρίσκο στα Αθλήματα και τις Αθλητικές Δραστηριότητες: Ορισμοί, Θεωρίες, Ψυχολογικό Προφίλ των Συμμετεχόντων. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 3, 414-423.

Νέζης, Ν. (2000). *Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας-Αναρρίχησης 1930-2000*. Αθήνα: ΕΟΟΑ.

Pomfret, G. (2006). Mountaineering adventure tourists: A conceptual framework for research. *Tourism Management*, 27, 113-123.

Roberti J. W. (2004). A review of behavioral and biological correlates of sensation seeking. *Journal of Research in Personality*, 38, 1, 3, 256-279.

Rossi, B. & Cereatti, L. (1993). The sensation seeking in mountain athletes as assessed by Zuckerman's sensation seeking scale. *International Journal of Sport Psychology*, 24, 417-431.

Shoham, A., Rose, G.M. & Kahle, L.R. (2000). Practitioners of risky sports: A qualitative examination. *Journal of Business Research*, 47, 237-251.

Slanger, E., & Rudestam, K.E. (1997). Motivation and disinhibition in high risk sports: Sensation seeking and self-efficacy. *Journal of Research in Personality*, 31, 355-374.

Stranger, M. (1999). The aesthetics of risk. A study of surfing. *International Review for the Sociology of Sport*, 34, 255-276.

Svebak, S. & Kerr, J. (1989). The role of impulsivity in preference for sports. *Personality and Individual Differences*, 10, 51-58.

Taft, S.L. (2001). *The River chasers: A history of American whitewater paddling*. Mukilteo, WA: Flowing Water Press and Alpine Books.

Trimpop, R.M. (1994). *The psychology of risk taking behavior*. Amsterdam: North Holland, Elsevier Science.

UIAGM, (1999). *Standard of the IFMGA*. Edition Michel Zailo CH.

United States Parachute Association (USPA, 2002). *Membership survey results*.
Ημερομηνία ανάκτησης 25/05/2006 από <http://www.uspa.org/about/images/memsurvey02.pdf>.

Wagner, A.M. & Houlihan, D.D. (1994). Sensation seeking and trait anxiety in hang-glider pilots and golfers. *Personality and Individual Differences*, 16, 975–977.

Watson, A.E. & Pulford, B.D. (2004). Personality differences in high risk sports amateurs and instructors. *Perceptual and Motor Skills*, 99, 83-94.

Wymer W., Self D. & Findley C., S., (2007). Sensation seekers and civic participation: exploring the influence of sen.sation seeking and gender on intention to lead and volunteer. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing* (in press), Published online in Wiley InterScience.

Yates, J.F. & Stone, E.R. (1992). The risk construct. In J.F. Yates, (Ed.), *Risk taking behavior* (pp. 1-25). New York: John Wiley & Sons.

Zaleski, Z. (1984). Sen.sation-seeking and preference for emotional visual stimuli. *Personality and individual differences*, Vol 5. No 5. pp. 609-61 I.

Zarevski, P., Marušić, I., Zolotić, S., Bunjevac, T. & Vukosav, Ž. (1998). Contribution of Arnett's inventory of sen.sation seeking and Zuckerman's sen.sation seeking scale to the differentiation of athletes engaged in high and low risk sports. *Personality and Individual Differences*, 25, 763–768.

Zuckerman, M., Kuhlman D., M. (2000). Personality and Risk-Taking: Common Biosocial Factors. *Journal of Personality* 68,6.

Zuckerman, M., (2007). Sensation seeking and risky behavior. *American psychological association*, Washington, DC.

Zuckerman, M. (1994). Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking: Beyond the optimal level of arousal*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1ο

Ηλεκτρονική αλληλογραφία με τον κ. M. Zuckerman για αδειοδότηση χρήσης
της κλίμακας Sensation Seeking

1/4/08 11.20 πμ.

Dear Mr. Zuckerman.

My name is Christos Belogiannis from Greece. I'm a teacher of Physical Education and having post graduate studies in Outdoor Activities at the University of Thessaly. I'm also an international mountain guide.

The area of research for my master thesis is risk propen.s.ity and engagement to risky sports. I'm planning to examine the risk propen.s.ity among mountaineers of different level of experience.

I think the work you have done until now is the most important and adequate for this purpose. I have read a lot of papers using the SSS-V questionnaire in similar researches.

I think it will be a very good opportunity to tran.s.late and validate the SSS-V questionnaire in a subject population of about 600 person.s. and compare my findings to other similar researches.

I'd like to ask for your permission to use the questionnaire SSS-V. I've already read your book Behavioral Expression.s. and Biosocial Bases of Sen.s.ation Seeking in which you have the whole questionnaire and the keys and I have to say that I'm eager to start working.

Yours

Christos Belogiannis

Mikinon 1 14343

N Halkidona-Greece

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2^ο

Η απάντηση του M. Zuckerman και η
χορήγηση αδείας για τη χρήση της κλίμακας
Sensation Seeking

1/4/08 05.20 μμ.

Dear Christos:

I am pleased that you intend to use the SSS-V in your research. You might also consider translation of the ZKPQ, a 5 factor personality scale that includes a scale for Impulsive Sensation Seeking. I will send you e-mail addresses where you may download the SSS or the ZKPQ, although as you note the SSS-V is included in my 1994 book. You might also see my 2007 book "Sensation seeking and risky behavior" for the latest research on risky sports and others.

Sincerely,

Marvin Zuckerman.